

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร  
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

นางสาวกัญฉนิดา บุญยั้ง



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยศรีธรรมราช

พ.ศ. 2556

**The Roles of Village Agricultural Volunteers on Agricultural Extension Work in  
Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province**

**Miss Kannida Boonying**



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for  
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013


หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง  
จังหวัดนครศรีธรรมราช  
ชื่อและนามสกุล นางสาวกณิศา บุญยิ่ง  
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร  
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช  
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน  
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์



วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(อาจารย์ฐวณันท์ พานิชโยทัย)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์)

  
..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา  
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล) 

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากท่านอาจารย์รฐนันท์ พานิชโยทัย ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เจียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ และขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณาจารย์และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้กรุณาชี้แนะให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกทุกด้าน ในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ จนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณอารีย์ กาไรภูมิ คุณอรัญญา กาไรภูมิ คุณระพีพันธ์ สิ้นธุ และ ผศ.ดร.ระพีพร เรืองช่วย ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องข้อมูล เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ี่ ๆ น้อย ๆ เพื่อนักศึกษาร่วมรุ่นทุกท่านที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจเสมอมา พร้อมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนบรรลุผลสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจาก คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว บุญยิ่ง ทุกท่าน ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจ นับเป็นสิ่งที่มีความค่ายิ่ง จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในส่วนที่เป็นคุณค่าและคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

กัณณิดา บุญยิ่ง

พฤษภาคม 2557

**ชื่อวิทยานิพนธ์** บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช  
**ผู้วิจัย** นางสาวกณิศา บุญยั้ง รหัสนักศึกษา 2559001355

**ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

**อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์  
**ปีการศึกษา** 2556

### บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร (4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในการศึกษานี้ เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน 115 ราย ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) อกม.ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.92 ปี จบประถมศึกษา อาชีพหลักคือเกษตรกรกรรม มีอาชีพเสริมคือค้าขายและรับจ้าง มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 203,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 106,000 บาท/ปี รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 307,000 บาท ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 22.8 ไร่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 18.30 ไร่ ขนาดพื้นที่เช่า เฉลี่ย 4.52 ไร่ แรงงานด้านการเกษตรเฉลี่ย 2.68 คน แรงงานชายเฉลี่ย 1.62 คน แรงงานหญิงเฉลี่ย 1.07 คน การดำรงตำแหน่งทางสังคมส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติงานโดยเฉลี่ย 2.87 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ชกส. การเข้ามาเป็น อกม.มาจากผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือก สาเหตุที่มาทำหน้าที่ อกม.ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร และได้เข้ารับการอบรม มีบางส่วนที่ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรส่วนใหญ่จะมีการประชาสัมพันธ์ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ บุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง อกม.ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อกม. ในประเด็น อกม. เป็นตัวแทนของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน (2) ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ โดยส่วนใหญ่ตอบถูก 10 -12 ข้อจากจำนวนคำถามทั้งหมด 15 ข้อ (3) ความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการปฏิบัติงานและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของ อกม. ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (4) ระดับปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะให้มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ขอให้เจ้าหน้าที่อธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูลและควรจัดให้มีการอบรม ทัศนศึกษาดูงานในต่างพื้นที่เพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานให้มีการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับ อกม. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

**คำสำคัญ** บทบาท อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช

**Thesis title:** The Roles of Village Agricultural Volunteers on Agricultural Extension Work in Mueang District of Nakhon Si Thammarat Province

**Researcher:** Miss Kannida Boonying, **ID:** 2559001355 ;

**Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

**Thesis advisors:** Bumpen Keowan, Associate Professor (2) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor; **Academic year:** 2013

### Abstract

The purposes of this research were to study (1) basic personal socio-economic condition of village agricultural volunteers, (2) knowledge regarding the role of village agricultural volunteers on agricultural extension work, (3) opinion and satisfaction of village agricultural volunteers toward their work performance according to the roles of agricultural extension, (4) problems and suggestions for the roles of village agricultural volunteers.

In this study, data were collected by interview from all of the population or a number of 115 village agricultural volunteers. Data were analyzed by using statistics including percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

Results of the study found that (1) most of the village agricultural volunteers were male with the average age of 51.92 years. The main occupation was agriculture while part time job included small business and working for wages. The average household income from agricultural sector was 203,000 baht/year. The average annual income from non-agricultural sector was 106,000 baht. The average total household income was 307,000 baht/year. The average total agricultural land was 22.8 rai (1 rai = 1,600 square meters). Out of 18.30 rai belonged to them and the rest 4.52 rai were rented by them. The average household agricultural labor was 2.68 persons; the average male labor was 1.62 persons, and the average female labor was 1.07 persons. For social appointment, most of them were in the village committee position. The average work performance was 2.87 years. Most of the group members/agricultural institute members were customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The reason for being village agricultural member, they were selected by community leaders and because of their agricultural occupation. Besides, they had previously been trained and some of them went on study visit. In terms of basic agricultural recording, most of them learned from public relations, media, individual, and from activity participation which was mostly at medium level. (2) Most of the village agricultural volunteers gained knowledge and understanding as they were representatives of each village. On the topic of understanding in the roles, most of them answered correctly 10-12 items from the total 15 questions. (3) The opinion towards needs in work performance and opinion towards actual work performance of village agricultural volunteers, both issues were at high level. The work was well supported by relevant work units under the Ministry of Agriculture and Cooperatives. (4) Problems in work performance were at medium level. They suggested that village agricultural volunteers should have salary for work motivation, in data recording, they asked for clear explanation of forms by government officials. Hence, training and study visit to other places should be organized enabling them to increase learning skills in work performance as well as innovative technology transfer including integration with relevant work units to facilitate the speed of work performance.

**Keywords:** Role, Village agricultural volunteer, Nakhon Si Thammarat Province

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ฅ
สารบัญภาพ .....	ญ
บทที่ 1 บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย .....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย .....	3
ขอบเขตการวิจัย .....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท .....	8
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน .....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร .....	19
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น .....	22
สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช .....	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย .....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย .....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	34

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	36
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริม การเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	49
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจเกี่ยวกับบทบาท ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	51
ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาท ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	56
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63
สรุปการวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	80
แบบสัมภาษณ์.....	81
ประวัติผู้วิจัย.....	93



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) รายตำบล.....	28
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน .....	36
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน .....	37
ตารางที่ 4.3 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน .....	42
ตารางที่ 4.4 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ .....	46
ตารางที่ 4.5 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล.....	47
ตารางที่ 4.6 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม.....	48
ตารางที่ 4.7 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริม การเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	49
ตารางที่ 4.8 จำนวนข้อที่ตอบถูกเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	53
ตารางที่ 4.9 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร .....	51
ตารางที่ 4.10 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร .....	52
ตารางที่ 4.11 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน .....	52
ตารางที่ 4.12 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง .....	53
ตารางที่ 4.13 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง .....	54
ตารางที่ 4.14 ระดับของปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....	56
ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน.....	60

ญ

## สารบัญญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....4



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และให้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์งานนโยบายในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรกรประเภทต่าง ๆ และโดยที่แต่ละหน่วยงานดังกล่าว ได้มีระเบียบการบริหารงาน สิ่งตอบแทนและสิ่งจูงใจแตกต่างกันไป ดังนั้น เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครเกษตรกรสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นเครือข่ายในการส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเนื่องจากปัจจุบันภาคการเกษตรมีความหลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับหลายสาขา จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายและเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาการเกษตร และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา จำนวน 13 สาขา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) องค์กรเกษตรกรและเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น และให้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงการประชาสัมพันธ์งานนโยบายด้านการเกษตรในระดับครัวเรือนและหมู่บ้าน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกร พ.ศ. 2551 จากนั้นจึงได้ดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานความเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรสาขาต่าง ๆ ทั้ง 13 สาขา องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน

ปี 2554 ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554 ได้กำหนดให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้าน ที่ได้รับการคัดเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553 เลือกลงในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียว ให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านคนนั้น เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน และผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภทรวมทั้ง เพื่อให้การประสานงานการดำเนินงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้านกับหน่วยงาน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะได้รับสิทธิประโยชน์ คือ บัตรประจำตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการเกษตรและการสหกรณ์ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นๆ เพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด

ในปีงบประมาณ 2555 จังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัดสรรเงินงบประมาณให้อำเภอ จำนวน 23 อำเภอ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 1,550 ราย ดำเนินงานตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานส่งเสริมการเกษตร โดยการเพิ่มทักษะและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งในแต่ละอำเภอจะมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยเหลือการปฏิบัติงานด้านการเกษตรในพื้นที่

โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา งานด้านส่งเสริมการเกษตรในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีข้อมูลการลาออกและเปลี่ยนแปลงอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากที่สุด โดยไม่มีการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม จึงไม่สามารถระบุได้ชัดเจน ถึงข้อมูลที่เป็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคอันจะนำไปสู่การแก้ไขเพื่อการพัฒนา งานด้านการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอเมือง ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความ จำเป็นต้องทำการศึกษาบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอเมือง ในงานส่งเสริม การเกษตร อันจะนำไปสู่การแก้ไขในกรณีที่มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในการดำเนินงาน รวมทั้ง

กำหนดแนวทางในการพัฒนางาน เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการทำงาน ของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

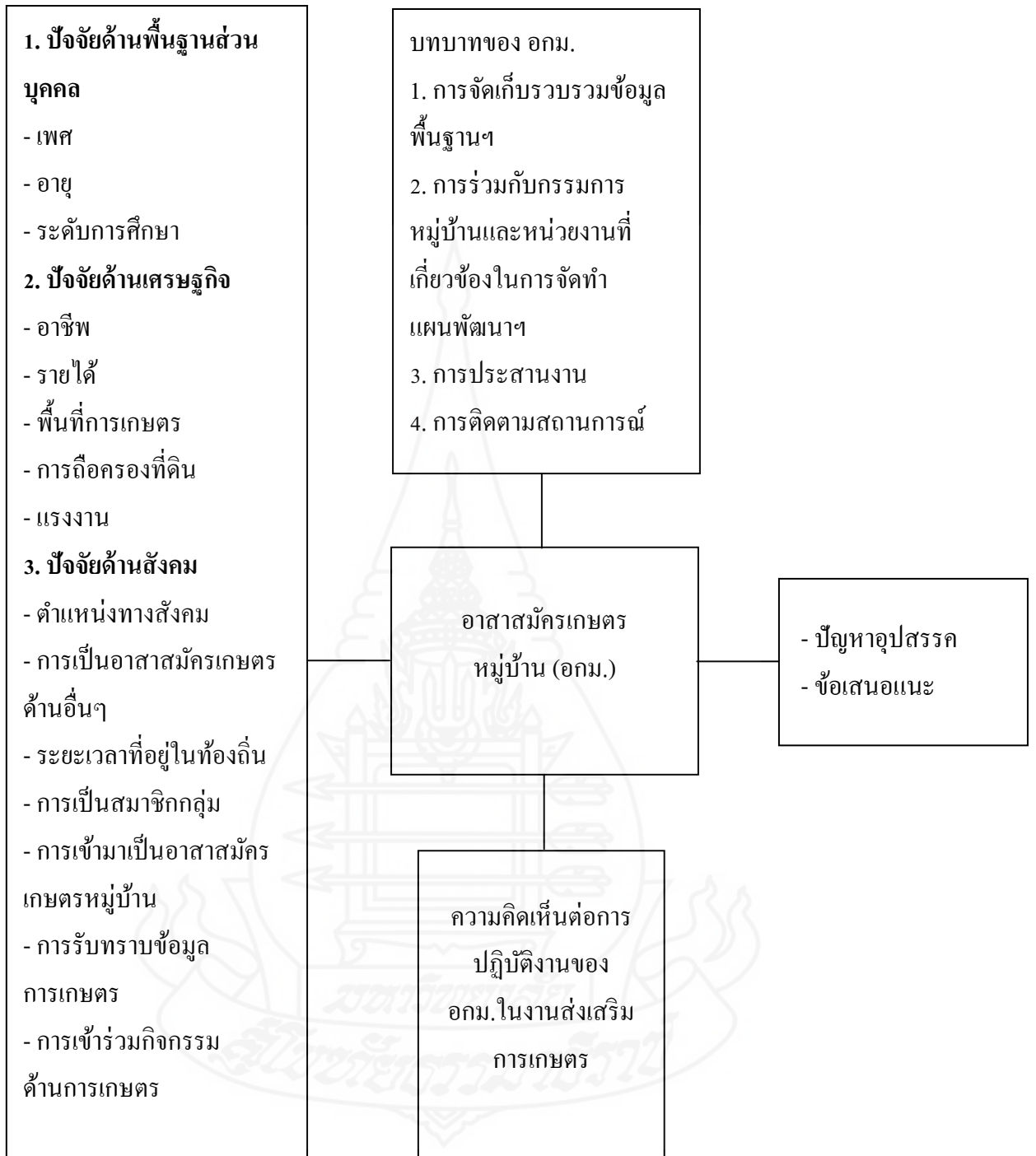
## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช  
โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงาน  
ส่งเสริมการเกษตร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน

## 3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลด้าน  
เศรษฐกิจ และด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงในภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

#### 4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตดังนี้

**4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

**4.1.1 ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล** ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้ พื้นที่ทำการเกษตร การถือครองที่ดิน และแรงงาน ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลการเกษตร และการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร

**4.1.2 ด้านบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** ได้แก่ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

**4.1.3 ด้านความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร**

**4.1.4 ด้านปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ**เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

**4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่** ทำการศึกษารolesบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 115 ราย

**4.3 ขอบเขตด้านเวลา** การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาทำการศึกษาดังแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนธันวาคม 2556

## 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

**5.1 บทบาท** หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน ของอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในงานส่งเสริมการเกษตร

**5.2 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** หมายถึง บทบาทหน้าที่อาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน ตามที่ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วันที่  
24 กุมภาพันธ์ 2554 กำหนด คือ

1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา  
การเกษตรระดับหมู่บ้าน
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน  
หมู่บ้าน
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน  
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

**5.3 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับ  
หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก หมู่บ้านละ 1 คน จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกร  
ระดับหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ประสาน เชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ องค์กร  
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม.”

**5.4 งานส่งเสริมการเกษตร** หมายถึง งานที่ส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ  
การเกษตร

**5.5 ความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่** หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนด

**5.6 การดำรงตำแหน่งทางสังคม** หมายถึง การดำรงตำแหน่ง กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย  
ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และอื่น ๆ

**5.7 ความคิดเห็น** หมายถึง ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อบทบาทของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตรในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

**5.8 ระดับการปฏิบัติงาน** หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
ต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ  
หมู่บ้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร  
ระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน



และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

**5.9 ความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน** หมายถึง ความจำเป็นตามความคิดเห็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

## 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

- 6.1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับอาสาสมัครเกษตรแต่ละราย
- 6.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเกษตร
- 6.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 6.4 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงนำข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องบทบาทของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผล การศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท
2. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. สภาพทั่วไปของอำเภอเมือง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

##### 1.1 ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:602) ให้ ความหมายของบทบาทไว้ว่า

บทบาท หมายถึง การทำทำตามบท การร่าตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า ROLE เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ ตรงและเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบนั้น

นิคย์ ประจงแต่ง (2548: 5,23) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่ แสดงออกตามตำแหน่งที่บุคคลนั้น ได้รับการแสดงออกนั้นย่อมผูกพันกับความคิดของผู้ดำรง ตำแหน่งเองและตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

สำเร็จ กล่าวหาญ (2549: 7,12) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง แนวทางการแสดงออกหรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงานตามภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

บุญตา ไส้เลิศ (2550:12) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น

สินธร คำเหมือน (2550:7) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่คาดหวัง หรือการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และได้แสดงออกตามบทบาท

ฐิติชญาณ์ เปรมกิจ (2552:8) ได้ให้ความหมายของบทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ที่สังคมกำหนดไว้

สรุป บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวัง และหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับและแสดงออกมา หรือปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น

## 1.2 ความสำคัญของบทบาท

### บทบาทของผู้นำเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร

นที ขลิบทอง (2554:116-119) กล่าวว่า บทบาทตามกฎหมาย นอกจากผู้นำเกษตรกรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไปตามตำแหน่งงานที่กำหนดไว้ตามระเบียบ หรือข้อบังคับของแต่ละหน่วยงานแล้ว ผู้นำเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกจากเกษตรกรในบางหน่วยงาน ยังได้มีการกำหนดบทบาทไว้ในระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานอีกด้วย ซึ่งกำหนดโดยกรมส่งเสริมการเกษตรไว้ ดังนี้

#### บทบาทของเกษตรกรหมู่บ้าน

1. ร่วมกับเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรทั่วไปรวบรวมสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางแผนการพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน
2. ร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และ/หรือเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านและพิจารณากำหนดแนวทางและแผนการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน
3. ชักชวน กระตุ้นและสนับสนุนให้บุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้านได้มีโอกาสร่วมกันทำงานตามแผนการที่ได้วางไว้

4. พบปะเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะเกษตรกรตำบลเพื่อรับความรู้หรือคำแนะนำต่าง ๆ
5. ร่วมในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในด้านการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
6. ช่วยกระจายความรู้และความคิดที่ได้รับ ไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ และกระตุ้นให้เกษตรกรรายอื่น ๆ นำความรู้ไปปฏิบัติตาม
7. ช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขได้ หากไม่สามารถแก้ไขได้ให้ช่วยแจ้งให้เกษตรตำบลทราบเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป
8. ช่วยเกษตรกรตำบลในการกระจายข่าวสาร
 

บทบาทที่ควรจะเป็น ด้วยสภาพของการทำการเกษตรและการส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบัน บทบาทของผู้นำเกษตรกรที่มีต่อการส่งเสริมการเกษตรจึงควรแบ่งออกได้ ดังนี้

  1. บทบาททางด้านการสนับสนุนการผลิต ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทในการสนับสนุนการผลิต ดังนี้
    - 1) ให้ความช่วยเหลือในด้านการวางแผนการผลิต
    - 2) หาแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีความเป็นธรรมให้แก่เกษตรกร เช่น หาแหล่งดินเชื้อที่คิดดอกเบี้ยในอัตราที่เป็นธรรมให้แก่เกษตรกร
    - 3) ชักชวนให้เกษตรกรในท้องถิ่นปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร เช่น ทำคันคูทดน้ำ และระบายน้ำ สร้างแหล่งเก็บน้ำ ปรับปรุงถนนที่ใช้ในการคมนาคมขนส่ง
    - 4) กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้มีพลังกลุ่มในการต่อรองขอความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการร่วมกันลงทุนจัดซื้อปัจจัยการผลิตที่จำเป็นเพื่อลดต้นทุนหรือจัดสร้างขุ้ฉางเก็บรักษาผลผลิตเพื่อลดความเสี่ยงของผลผลิต
  2. บทบาททางด้านการถ่ายทอดความรู้ ผู้นำเกษตรกรควรเป็นผู้แทนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ทางเกษตรและที่เกี่ยวข้องให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น ดังนี้
    - 1) เป็นตัวอย่างในการนำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมมาปฏิบัติเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในท้องถิ่น
    - 2) ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรในท้องถิ่น ได้รับทราบและกระตุ้นให้เกิดการยอมรับเพื่อนำไปปฏิบัติ
    - 3) ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร เมื่อเกษตรกรในท้องถิ่นประสบปัญหาจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้

4) รวบรวมข้อมูลทางการเกษตรและที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น แล้วเสนอให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับทราบ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรและการพัฒนาการเกษตรต่อไป

3. บทบาทด้านการประสานงาน ผู้นำเกษตรกรควรมีบทบาทในการประสานงานต่าง ๆ ดังนี้

1) ประสานงานให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรในท้องถิ่น มีความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2) ประสานความสัมพันธ์ทั้งระหว่างเกษตรกรภายในท้องถิ่นและระหว่างเกษตรกรในท้องถิ่นกับเกษตรกรในท้องถิ่นอื่น

3) ประสานกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตร เช่น ประสานกับพ่อค้าคนกลางหรือผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้รับความเป็นธรรมในการติดต่อธุรกิจ

4) ประสานกับเจ้าหน้าที่ในสังกัดหน่วยราชการอื่น หรือพนักงานของรัฐวิสาหกิจและเอกชนที่เข้ามาทำหน้าที่ทางด้านการเกษตรในท้องถิ่น

วิชา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:100) ได้สรุปบทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในเขตภาคกลาง คือ เจ้าหน้าที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากนักส่งเสริมรุ่นเก่าเป็นนักส่งเสริมรุ่นใหม่จากผู้นำสั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก แนะนำกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ เป็นนักประสานงานด้วยบริบทของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เน้นคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา เนื่องจากการวิจัยประเด็นปัญหาที่ค้นพบเป็นอันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการบูรณาการภาครัฐ

นที ขลิบทอง (2554:10) กล่าวว่า บทบาทสำคัญของผู้นำเกษตรกรในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร คือ การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรด้วยการเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ความรู้ และข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งความรู้และข้อมูลไปสู่เกษตรกรในท้องถิ่นและนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาพิจารณาพร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงรวมทั้งการเป็นผู้สนับสนุนให้กระบวนการส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง

สรุป บทบาทสำคัญของผู้นำเกษตรกรในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร คือ การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรด้วยการเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ความรู้ และข้อมูลข่าวสารทางเกษตรจากแหล่งความรู้และข้อมูลไปสู่เกษตรกรในท้องถิ่น และนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ในท้องถิ่นมาพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนให้กระบวนการส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์

### ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาท มีดังนี้

1. ทำให้เกิดการแบ่งหน้าที่ระหว่างสมาชิก ตามความถนัด และความสามารถ
2. ทำให้สมาชิกในสังคมรู้ถึงฐานะและความรับผิดชอบของตนเอง
3. ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตาม

สถานภาพและบทบาท

### 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

บทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่ ตำแหน่งและสถานภาพ ในสังคม นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทไว้ในหลายลักษณะ คือ

อัลพอร์ท (Allport, 1973:181-184) อ้างถึงใน จูดิชฌ์ ปรอมกิจ (2552:9) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) หมายถึง บทบาทที่สังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยกลุ่มสังคมและโดยสถานภาพที่บุคคลนั้น ๆ ครอบงำอยู่

2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเองว่าควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptation) หมายถึง การรับบทบาทจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความสอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนรับอยู่ การยอมรับบทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าบุคคลอาจไม่ได้ยินยอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ (Role Conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้นผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้น

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) หมายถึง บทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง (Actual Role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมได้คาดหวัง

หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลใดจะปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ได้เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ครอง ตำแหน่งนั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้ บทบาทของตนเอง

อังกาบ กอศรีพร (2545:45) เสนอว่า บทบาทควรแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. บทบาทตามความคาดหวังของสังคม (Prescribed Role Objective Role) ซึ่ง หมายถึง ความคาดหวังชุดหนึ่งที่กำหนดโดยบรรทัดฐานของสังคม บุคคลใดที่อยู่ในสถานภาพ เดียวกัน ย่อมถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะแสดงบทบาทแบบเดียวกัน
2. บทบาทตามความเข้าใจส่วนบุคคล (Subjective Role) หมายถึง ความคาดหวัง เฉพาะที่บุคคลแต่ละคนมีต่อพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น
3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Enacted Role) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริง ๆ ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ความคาดหวังเท่านั้น

พัชรารัตน์ แก้วน้ำใส (2546:9) สรุปว่า บทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง หรือสถานภาพของบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ถ้าสถานภาพหรือ ความสัมพันธ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

วีณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:11) การศึกษาบทบาททางสังคมวิทยา สามารถแบ่ง แนวคิดออกเป็น 2 แนวความคิดใหญ่ ๆ คือ

1. แนวความคิดเชิงโครงสร้าง (structural traditional) มองว่าบทบาทเกิดขึ้นจาก ความเชื่อมโยงระหว่างจุดของความคาดหวัง สิทธิและหน้าที่เชิงบรรทัดฐานกับตำแหน่งหรือ สถานภาพต่าง ๆ ใน โครงสร้างทางสังคม ดังนั้นพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่เกิดขึ้นในแง่หนึ่ง คือ การสนองตอบโดยตรงจากความคาดหวังต่าง ๆ ของบทบาท
2. แนวคิดเชิงปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (symbolic interaction theory) ซึ่งมีลักษณะ ตรงข้าม คือ พิจารณาว่าบทบาทมีผลมาจากการมีประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น หรือจากการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในสังคม บทบาทตามแนวคิดนี้จึงมีลักษณะ ไม่ตายตัว หรือถูกกำหนดไว้ก่อน จาก โครงสร้างทางสังคม

สรุป บทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่ ตำแหน่งและสถานภาพใน สังคม โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ บทบาทที่สังคมคาดหวัง การรับรู้บทบาท การยอมรับ บทบาทของบุคคล และการปฏิบัติตามหน้าที่ของบุคคล หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือ สถานภาพของบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ถ้าสถานภาพหรือความสัมพันธ์ใน สังคมเปลี่ยนแปลงไปบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

## 2. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

### 2.1 ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) ระบุว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นกำลังสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระดับหมู่บ้าน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มาจากกรเลือกตั้งของอาสาสมัครเกษตรทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวานาขั้นนำ อาสาพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกรตาม พ.ร.บ. สภาเกษตรกร พ.ศ. 2553 ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่เกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การพัฒนาและการช่วยเหลือเกษตรกรตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร และสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินทางธรรมชาติ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงและศัตรูของผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างทันเวลา ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะอยู่ในวาระ คราวละ 4 ปี

อาสาสมัครเกษตร หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสมัครใจเป็นอาสาสมัคร ภายใต้หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อ “อกษ.”

ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อเป็นผู้แทนเกษตรกรที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553

อาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ หมายถึง บุคคลที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรพิจารณาเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสมควรได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ ในฐานะที่ เป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตรของชาติ

ประเภทของอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภทคุณสมบัติและการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครกิตติมศักดิ์กำหนดให้



อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) มี 13 ประเภท ดังนี้ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครเกษตรฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวานาชั้นนำ และอาสาพัฒนาอย่างพารา

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน โดยเรียกอกรว่า “อกม.”

สรุป อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มาจากการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรสาขาทั้ง 13 สาขาและผู้แทนเกษตรกร เพื่อเป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการประสานงานระหว่างเกษตรกรและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือเกษตรกรตรงกับความต้องการที่แท้จริง

## 2.2 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (พ.ศ.2554:1-2) ระบุการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไว้ดังนี้

- 1) ให้แต่ละหมู่บ้านมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน
- 2) ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้น เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 3) นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามข้อ 2)
- 4) นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีอำนาจลงนามในคำสั่งแต่งตั้งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
ให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณีบันทึกข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร

5) คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ขึ้นไปตามความในข้อ 2) ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภทคุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ลงวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2553 ดังนี้

- (1) มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านการเกษตรอันเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและสังคม
- (2) มีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ที่สมัคร
- (3) มีสุขภาพแข็งแรง และมีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร
- (4) เป็นผู้มีความเสียสละ และเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
- (5) มีความประพฤติดี และเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน
- (6) สามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรภายในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี
- (7) สามารถนำความรู้ เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่ได้รับถ่ายทอดสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้

(6) ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นอกจากการครบวาระตามวรรคแรกให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้ขึ้นไปตามความในข้อ 14 ของระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ดังนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกปลดถูกจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) คณะกรรมการ ออกชด. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด
- (7) กรณีมีเหตุให้สถานภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) สิ้นสุดลงตามข้อ 6) ให้ประธานกรรมการอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล รายงานการสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดกรุงเทพมหานครพร้อมหลักฐานประกอบ

ให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี จัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ขึ้นแทน แล้วบันทึกข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ภายใน 60 วัน นับจากวันที่ทราบการสิ้นสุดสถานภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) แต่ละคน

### 2.3 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (พ.ศ. 2554) ระบุว่าบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ดังนี้

- 1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
- 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน
- 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (พ.ศ. 2555 : 7-11) ยังได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ไว้ดังนี้

1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน
  - 1.1 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)
    - 1.1.1 ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง
      - 1) สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
      - 2) คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกร
      - 3) เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
      - 4) วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร
    - 1.1.2 การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล
      - 1) ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน
      - 2) ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น
  - 1.2 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
    - 1.2.1 ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง

- 1) สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
- 2) คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
- 3) เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
- 4) วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

#### **1.2.2 การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)**

- 1) ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสาร
- 2) ตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น

#### **1.2.3 การทำประชาคม**

#### **1.2.4 ช่วยร่วมตรวจสอบพื้นที่**

2. การร่วมกับกรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
  - 2.1 รวบรวมข้อมูล
  - 2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล
3. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
  - 3.1 ประสานงานการถ่ายทอดความรู้
  - 3.2 ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 เฝ้าระวัง และ แจ้งเตือนภัย
    - 4.1.1 ภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด
    - 4.1.2 ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ
  - 4.2 สำรวจพื้นที่ประสบภัย
  - 4.3 การช่วยเหลือผู้ประสบภัย

อาสาสมัครเกษตรจะได้รับสิทธิประโยชน์และสิ่งตอบแทน จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ได้แก่

1. มีบัตรประจำตัว
2. ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร การสหกรณ์ การทัศนศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น
4. อาสาสมัครเกษตรที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งผ่านการคัดเลือกจะได้รับการประดับเครื่องหมาย หรือประกาศเกียรติคุณ หรือเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด
5. ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการตามหลักการสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด
6. ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นใดเพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด

### 3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2555:1-12) ได้สรุปไว้ว่า สภาพพื้นฐานทางการส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นกระแสของการพัฒนาเกษตรในอนาคต ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับหนึ่ง ในภาพของ 4 มุมมอง (perspectives) ของการพัฒนา/ส่งเสริมการเกษตรในประเด็นที่สำคัญที่เน้นการมีกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายเป็นศูนย์กลางและเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชนสนับสนุน คือ

มุมมองที่ 1. การเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมจัดการระบบย่อยที่สัมพันธ์กันในการพัฒนา/ส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร เป็นระบบที่ประกอบด้วยระบบย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และทำปฏิสัมพันธ์ที่เกิดภาวะสมดุล คือ ระบบการศึกษานอกระบบ ที่มีเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/เครือข่าย/วิสาหกิจชุมชนเป้าหมายแบบเป็นศูนย์กลางเพื่อช่วยให้เขาเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกที่เน้นด้านการตลาดและนวัตกรรม ระบบของการพัฒนาการพึ่งตนเอง ด้วยกระบวนการ “ทำไปเรียนรู้ไป” (learning by doing) “ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้” (help them to help themselves) ด้วยการ

สนับสนุนของเจ้าหน้าที่หรือแกนนำชาวบ้าน ที่อาจจะเริ่มจากบุคคลแต่ละคน ให้เกิดการพัฒนาตนเอง คิดเองเป็น ทำเองเป็น แก้ปัญหาเองเป็น ที่แต่ละคนสามารถจัดการตนเองได้ หรือเริ่มต้นที่กระบวนการกลุ่มเพื่อเกิดพลังร่วม จึงเกิดเป็นการพัฒนาการพึ่งตนเองได้ ระบบการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ยั่งยืนที่มีแนวทาง เน้นการเพิ่มโอกาส เพิ่มทางเลือกเพื่อเพิ่มสมรรถนะ ที่ต้องมีทิศทางและแนวโน้มเข้าสู่การบรรลุเป้าหมายสุดท้ายคือการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต

การดำเนินการร่วมกัน โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงเดียวกัน (กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน ฯลฯ ที่มีหน่วยงานวิจัยและพัฒนา) และแม้ต่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของ “การส่งเสริมการเกษตร” ร่วมกันด้วยความถูกต้อง และชัดเจน เพื่อสนับสนุนกันและกันและผลสะท้อนกลับมาแก่คลังสตอร์/เครือข่าย วิชาหลักคือการส่งเสริมทรัพยากรด้านมนุษย์กองทุนกลาง ทูททางสังคม ฯลฯ

มุมมองที่ 2 วิธีการในการคิด (thinking method) ของการพัฒนา/ส่งเสริมการเกษตรเพื่อลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่

1. ความร่วมมือร่วมใจ ในการกำหนดอนาคตของตนเองด้วยการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชน

2. การเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเป้าหมายด้วยการมีเกษตรกรอาสาสมัครในบางสาขา เพราะต้องการผลของการมีแกนนำที่เพิ่มความชำนาญเฉพาะอย่าง (specialization) ที่มีการสั่งสมทักษะ ที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย “จิตอาสา”

3. การให้การฝึกอบรมแก่ผู้ที่จะเป็นผู้ฝึกอบรม (Training for trainer) ด้วยการปรับกรอบของบทบาทเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชนมาใช้

มุมมองที่ 3 ฐานความรู้และการปฏิบัติตามแนวคิดทฤษฎีและแนวความคิดที่เกิดการสั่งสมทักษะ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลมาจากการถ่ายทอดนวัตกรรม/เทคโนโลยีที่เหมาะสม

มุมมองที่ 4 มรดกทางวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตคนไทย การสั่งสมทุนทางทรัพยากร ได้แก่ ทุนของกองทุนกลาง ทุนทางความรู้ ทักษะ ทุนของการเปลี่ยนแปลง ทุนทางสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ยุกติ สาริกะภูติ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2555:287) ได้สรุปว่า การส่งเสริมการเกษตรต้องมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเกษตร ซึ่งชุมชนเกษตรจะเข้มแข็งต้องมีการพัฒนาใน 7 มิติ หรือ 7 ด้าน คือ

1. การทำเกษตรกรรมยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นให้ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เน้นเกษตรพอเพียง เช่น เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และมีการรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาด ในกรณีที่มีการเกษตรนั้นมีผลผลิตส่วนเกินหรือเกี่ยวข้องกับตลาด
2. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การแก้ปัญหาเรื่องป่า ดิน และแหล่งน้ำ โดยองค์การเกษตรกรและเครือข่ายร่วมมือกันในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่า พัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่หรือร่วมกันสร้างใหม่ เรียนรู้การบริหารจัดการการใช้น้ำ การปรับปรุงดินให้มีคุณภาพ การลดเลิกการใช้สารเคมีในการผลิต หันมาสู่การเกษตรและการผลิตที่สร้างความสมดุลและความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม
3. กองทุนและสวัสดิการชุมชน กองทุนชุมชน หมายถึง กองทุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน เป็นการระดมทุนในชุมชนที่เชื่อมโยงและสนับสนุนการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจชุมชน รวมทั้งโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน และจัดสรรดอกผลจากกองทุนมาจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้สวัสดิการด้านการศึกษา การพัฒนาสุขภาพ คนชรา และคนที่ประสบภัยและได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคมต่าง ๆ
4. ธุรกิจชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตขั้นต้นในระดับครัวเรือนของชุมชนและเครือข่ายเพื่อจำหน่ายในชุมชน ตลาดท้องถิ่น และตลาดในเมือง ในบางกรณี ให้ชุมชนได้เรียนรู้การบริหารจัดการทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดการตลาดชุมชน ร้านค้าชุมชน ธุรกิจชุมชนในประเด็นต่าง ๆ พัฒนา การผลิต การตลาด และการจัดการระดับเครือข่ายให้มีอำนาจต่อรองกับตลาดภายนอก
5. อุตสาหกรรมชุมชน หมายถึง การจัดการทรัพยากรโดยธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนและผลผลิตของชุมชน และเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่าสูงสุดแก่ชุมชน เช่น แปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติและการเกษตร เพื่อการบริโภคในชุมชนทดแทนการซื้อจากตลาด
6. การจัดการด้านสุขภาพชุมชน การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ยาสมุนไพร ยาแผนพื้นบ้านและแผนไทย มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานด้านสุขภาพร่วมกับหน่วยงานราชการ
7. การเรียนรู้ หมายถึง การจัดการการเรียนรู้ในประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่นตามประเด็นทั้ง 6 ประเด็น รวมไปถึงการจัดการการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานพัฒนาด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เกษตรตำบล บุคลากรของท้องถิ่นอื่น ๆ จะมีบทบาทในการเสริมกระบวนการของประชาชนหรือเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ควรเพิ่มขีดความสามารถของตนเองโดยการเข้าไปเรียนรู้ร่วมในกระบวนการพัฒนาของเกษตรกร และต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เอื้ออำนวยให้แก่เกษตรกร ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการทำงานส่งเสริมการเกษตรใหม่ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสัมฤทธิ์ผลได้ตามเป้าหมาย

สรุป การส่งเสริมการเกษตร เป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการคิดค้นและวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรเกษตรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ความรู้ ดังกล่าว และเป็นการให้การศึกษาในระบบ โรงเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร

#### 4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532: 246) ได้บัญญัติคำว่าความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
2. ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษาว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสนับสนุน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

สิริพร บุญนันท์ (2539) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549: 15) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยอารมณ์ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงผล ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตามอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ตามกาลเวลาการแสดงออกความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้



วันเพ็ญ พัทธา (2540) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549: 15) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม แต่ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติเพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรม

เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:15) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อทัศนคติ การวินิจฉัย การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

สรุป ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านถ้อยคำ ความรู้สึก เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม การวินิจฉัย การพิจารณา หรือประเมินผลอย่างมีรูปแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยอารมณ์ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตามอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ตามกาลเวลา

## 5. สภาพทั่วไปของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (2556: 5-27) กล่าวถึง สภาพทั่วไปและการเกษตรของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี 2556 ไว้ดังนี้

### 5.1 ข้อมูลทางกายภาพ

#### 5.1.1 ลักษณะและที่ตั้ง

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื้อที่ 591.531 ตารางกิโลเมตร (369,594.375 ไร่)

#### 5.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอท่าศาลา และอำเภอพรหมคีรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอปากพนัง อำเภอพระพรหม และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอปากพนัง และทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอพรหมคีรี และอำเภอลานสกา

### 5.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ร้อยละ 95.06 เป็นที่ราบ คิดเป็นเนื้อที่ 562.30 ตารางกิโลเมตร เป็นภูเขาร้อยละ 4.31 คิดเป็นเนื้อที่ 25.5 ตารางกิโลเมตร พื้นน้ำร้อยละ 0.63 ของพื้นที่ คิดเป็นเนื้อที่ 3.73 ตารางกิโลเมตร

### 5.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปอยู่ในเขตมรสุมลมเมืองร้อน ฝนตกตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ย 27.58 องศาเซลเซียส แบ่งฤดูออกเป็น 2 ฤดู

ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน

ฤดูฝน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง

เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกไม่หนาแน่น

เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นช่วงที่มีฝนตกชุกหนาแน่น

### 5.1.6 การเมือง การปกครอง การบริหารราชการ

1) ส่วนภูมิภาค อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช แบ่งการปกครองออกเป็น 16 ตำบล 115 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลในเมือง ตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลท่าไร่ ตำบลปากนคร ตำบลนาทราย ตำบลกำแพงเซา ตำบลไชยมนตรี ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบลนาเคียน ตำบลท่าजू ตำบลโพธิ์เสด็จ ตำบลบางจาก ตำบลปากพูน ตำบลท่าซัก ตำบลท่าเรือ

2) ส่วนท้องถิ่น แบ่งการปกครองออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) เทศบาลนคร 1 แห่ง คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

(2) เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองปากพูน

(3) เทศบาลตำบล 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลท่าแพ เทศบาลตำบลปากนคร เทศบาลตำบลบางจาก เทศบาลตำบลท่าजू และเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ

3) องค์การบริหารส่วนตำบล มี 13 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซัก องค์การบริหารส่วนตำบลปากนคร องค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางจาก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าजू องค์การบริหารส่วนตำบลไชยมนตรี องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์เสด็จ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเซา

### 5.1.7 ประชากร

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีประชากรทั้งสิ้น 266,772 คน แยกเป็นชาย 130,448 คน หญิง 136,324 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 450.98 คน/ตารางกิโลเมตร

## 5.2 ข้อมูลทางชีวภาพ

5.2.1 **พันธุ์พืช** สภาพพื้นที่ของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เป็นที่ราบลุ่มสภาพพื้นที่เป็นดินเหนียว ดินเหนียวปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิบัติการดินเป็นกรดแก่ถึงด่างปานกลาง ซึ่งดินมีความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5– 8.0 เหมาะแก่การทำนาปลูกไม้ผลและพืชผัก ซึ่งพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก

5.2.2 **พันธุ์สัตว์** เกษตรกรในท้องที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่มีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อ

สรุปดังนี้ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ 591.531 ตารางกิโลเมตร (369,594.375 ไร่) มีประชากรทั้งสิ้น 266,772 คน แยกเป็นชาย 130,448 คน หญิง 136,324 คน ส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็น 16 ตำบล 115 หมู่บ้าน ระบบการผลิตโดยเฉพาะด้านพืช เกษตรกรในท้องที่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชจะอาศัยน้ำชลประทาน และน้ำจากธรรมชาติ เป็นส่วนใหญ่ มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือการปลูกพืชผัก การทำไร่นาสวนผสม การปลูกไม้ผล ด้านการประมงเลี้ยงปลาในบ่อดิน และร่องสวนตลอดปี และด้านปศุสัตว์ เลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อถึงบ้าน

## 6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่าง ๆ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้ คือ

### 6.1 อายุ

ชำนาญ เมืองลอง (2555: 95) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 44.9 อยู่ในช่วง อายุ 41-50 ปี ซึ่งอายุไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเมื่อมีอายุมากขึ้นการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอาจจะลดลงเนื่องจากความสามารถในการประสานงานและการสื่อสารลดลง

## 6.2 เพศ

นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549: 35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.4 เป็นเพศชาย

## 6.3 ระดับการศึกษา

ชำนาญ เมืองลอง (2555: 45) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 32.7 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) รองลงมาร้อยละ 26.5 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 24.50 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 10.2 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และร้อยละ 2.0 เท่ากับจบระดับอนุปริญาตรีหรือเทียบเท่า (ปวส.) กับจบปริญญาตรี กับปริญญาโท

## 6.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

กัมปภัช แก้วมีศรี (2545: 78) พบว่า จำนวนตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. เมื่อพิจารณาถึงจำนวนตำแหน่งทางสังคมหลายตำแหน่ง อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิธีการเข้ามาเป็น อพปม. เนื่องจากส่วนใหญ่การเข้ามาดำรงตำแหน่งโดยการคัดเลือกของผู้ใหญ่บ้านและเกษตรกรในหมู่บ้าน ชำนาญ เมืองลอง (2555:46) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 93.9 มีตำแหน่งอื่น ๆ เช่น อสม. อปพร. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน ร้อยละ 46.9 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน

## 6.6 พื้นที่ถือครอง

นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549: 35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.8 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 27.8 มีพื้นที่ถือครองต่ำกว่า หรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 8.3 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 11-15 ไร่ และผลการวิจัยของชำนาญ เมืองลอง (2555 : 96) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรต้องรับผิดชอบในการดูแลเพิ่มขึ้นด้วย จึงมีเวลาปฏิบัติงานน้อยลง

## 6.7 รายได้ในครัวเรือน

ชำนาญ เมืองลอง (2555: 96) ได้ศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า รายได้ที่เพิ่มขึ้นอาจจะทำให้การ

ปฏิบัติงานลดลง เนื่องจากรายได้ที่มากเพราะมีภาระหน้าที่มากทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพลดลงด้วย ต่างจาก บัวพันธ์ พรคทิง (2553: 86) พบว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เพราะการมีรายได้ต่อครัวเรือนมากส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผลตอบแทนที่ได้จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มมาก หากรายได้น้อยแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมก็น้อยตามไปด้วย

#### 6.8 การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร

จิตติชญา เปรมกิจ (2552:95) พบว่าการดำเนินงานในบทบาทของการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินของหมอดินอาสา โดยสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ต่างจาก จริยา ไชยประเสริฐ (2550: 10) กล่าวว่า ในการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ ระดับตำบล จะปรึกษาเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอก่อนการดำเนินงาน และใช้วิธีการประสานงานกับเกษตรกร โดยการเข้าไปประสานงานที่บ้านและทางโทรศัพท์ ซึ่งได้รับความพึงพอใจและให้ความร่วมมือจากเกษตรกรด้วยดี ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครฯ และเจ้าหน้าที่ คือ ความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ ขาดแคลนงบประมาณ เกษตรกรบางรายไม่ให้ความร่วมมือและการประสานงานที่ไม่ชัดเจน ความต้องการของอาสาสมัครฯ ในการพัฒนาการดำเนินงาน คือ การเพิ่มความรู้วิชาการ การสนับสนุนเงินทุนและปัจจัยการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือจากอาสาสมัครฯ โดยเฉพาะการแนะนำวิชาการด้านเกษตร ช่วยประสานกับกับหน่วยงานต่าง ๆ และอยากให้มีโครงการอาสาสมัครฯ ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรและกรอบแนวคิด โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช

### บทที่ 3

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร  
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ  
ตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในอำเภอเมือง  
จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 115 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 ราย จำนวนทั้งสิ้น 115 ราย โดยทำการเก็บ  
ข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่สุ่มตัวอย่าง และคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 10  
ราย ซึ่งเป็นตัวแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้านมาสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน  
แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและบทบาทที่พึงประสงค์ในการดำเนินงาน

ตารางที่ 3.1 จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) รายตำบล

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน อกม. (คน)
1	ท่าไร่	6
2	บางจาก	11
3	มะม่วงสองต้น	6
4	ไชยมนตรี	5
5	โพธิ์เสด็จ	9
6	กำแพงเขา	9
7	นาเคียน	9
8	ท่าจั่ว	8
9	นาทราย	6
10	ท่าซัก	9

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ตำบล	จำนวน อคม. (คน)
11	ปากนคร	6
12	ปากพูน	12
13	ท่าเรือ	19
	รวม	115

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

### 2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

**ตอนที่ 1** สถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตร การถือครองที่ดิน สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลทางการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

**ตอนที่ 2** ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ

**ตอนที่ 3** ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร การกำหนดระดับ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

3.1 ระดับความจำเป็นและระดับของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

3.2 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด



ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามระดับของปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และนำมาเทียบค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน		การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

## 2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท (2) แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (4) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น (5) สภาพทั่วไปของอำเภอเมือง และ (6) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามได้องค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

1) ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

(1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานด้านการเกษตร การถือครองที่ดิน

(3) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การรับทราบข้อมูลทางการเกษตร การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

- 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร
- 4) ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

**2.2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์** เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

**2.2.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์** โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับกลุ่มอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัยจำนวน 20 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป หาค่าความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความจำเป็นของบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และปัญหา/อุปสรรค ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาเท่ากับ 0.750, 0.720, 0.722, 0.877, 0.837 และ 0.954 ซึ่งค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือมีค่าความน่าเชื่อถือ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

**3.1 การสัมภาษณ์ประชากร** ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 115 ราย โดยมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้

#### 3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 115 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยเตรียมการก่อนเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- (2) ผู้วิจัยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์ เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ ฯ
- (3) ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบประจำตำบล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่จะให้สัมภาษณ์

2) **ขั้นการสัมภาษณ์** ดำเนินการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 115 ราย โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

- (1) แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความเป็นกันเองกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

- (2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

- (3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 115 ราย

3) **บันทึกผลการสัมภาษณ์** ในขณะที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน

4) **ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์** มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) ผู้วิจัยได้ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล
- (2) หลังจากเสร็จการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 115 ราย แล้ว ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบประจำตำบลและผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

**3.2 การจัดสนทนากลุ่ม** โดยคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 10 คน เป็นตัวแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีผลงานโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางและบทบาทที่พึงประสงค์ในการดำเนินงาน

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์ครบตามจำนวนที่กำหนดตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

**ตอนที่ 1** สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**ตอนที่ 2** ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage)

**ตอนที่ 3** ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (minimum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**ตอนที่ 4** ปัญหา/อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (minimum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

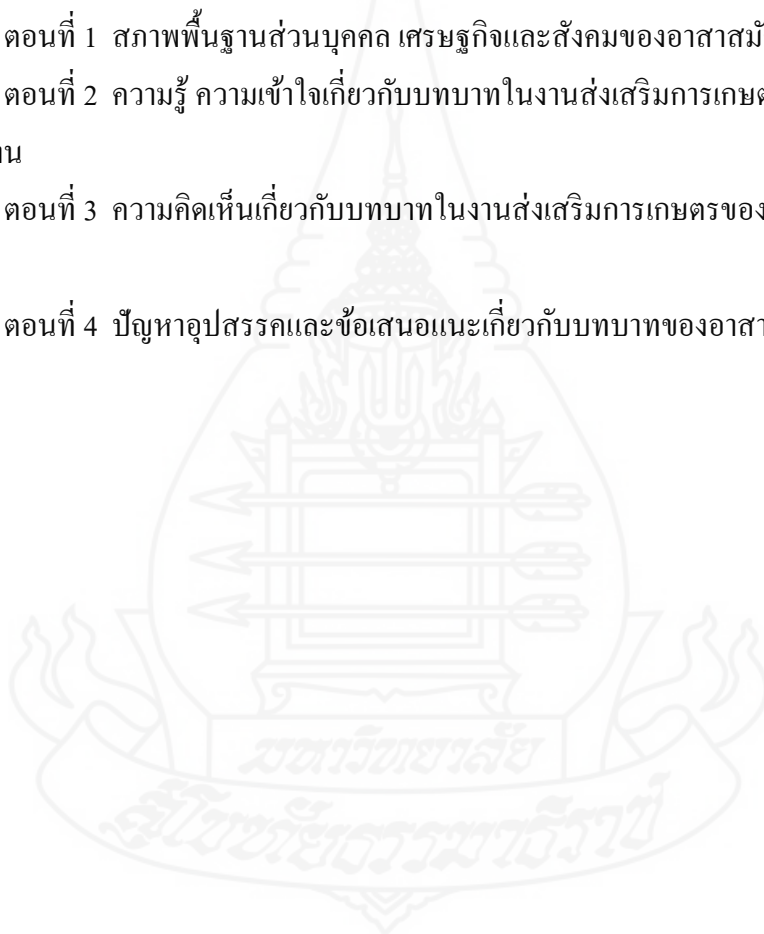
การวิจัยเรื่อง บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร  
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เช่น เครื่องมือในการเก็บ  
รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการ  
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน



## ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

### 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตร

ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1. เพศ</b>		
ชาย	80	69.6
หญิง	35	30.4
<b>2. อายุ</b>		
น้อยกว่า 41 ปี	8	6.9
41-50 ปี	44	38.3
51-60 ปี	46	40.0
มากกว่า 60 ปี	17	14.8
Min = 36 : Max = 72 : $\mu = 51.92$ : $\sigma = 7.740$		
<b>3. ระดับการศึกษา</b>		
ไม่ได้รับการศึกษา	1	0.9
ประถมศึกษา	45	39.1
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	29	25.2
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	16	13.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	9	7.8
ปริญญาตรี	15	13.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ปรากฏผล ดังนี้

1.1.1 เพศ จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 69.6 เป็นเพศชาย และร้อยละ 30.4 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 40.0 อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 38.3 อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 14.8 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 6.9 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 51.92 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 39.1 จบระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 25.2 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 13.9 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 13.0 จบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 7.8 จบระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) และ ร้อยละ 0.9 ไม่ได้รับการศึกษา

1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การประกอบอาชีพ (อาชีพหลัก ,อาชีพเสริม ) รายได้ของครัวเรือน (รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานด้านการเกษตร รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1. อาชีพหลัก</b>		
เกษตรกรรวม	88	76.5
ค้าขาย	7	6.1
รับจ้าง	7	6.1
รับราชการ	13	11.3
<b>2. อาชีพเสริม</b>		
ไม่มีอาชีพเสริม	34	29.6
มีอาชีพเสริม ได้แก่ *	81	70.4
เกษตรกรรวม	(27)	(23.4)
ค้าขาย	(17)	(14.8)
รับจ้าง	(37)	(32.2)

\*ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>3. รายได้ในภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี</b>		
น้อยกว่า 50,001 บาท	14	12.2
50,001 บาท-200,000 บาท	53	46.1
200,001-400,000 บาท	45	39.1
400,001 บาท หรือมากกว่า	3	2.6
Min = 24,000 : Max = 500,000 : $\mu = 2.03E5$ : $\sigma = 1.177E5$		
<b>4. รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี</b>		
ไม่มีรายได้	34	29.6
น้อยกว่า 50,001 บาท	22	19.1
50,001 บาท-200,000 บาท	40	34.8
200,001 บาท-400,000 บาท	19	16.5
Min = 14,000 : Max = 400,000 : $\mu = 1.06E5$ : $\sigma = 1.118E5$		
<b>5. รวมรายได้ทั้งหมด/ปี</b>		
น้อยกว่า 50,001 บาท	0	0.0
50,001 บาท-200,000 บาท	27	23.5
200,001 บาท-400,000 บาท	66	57.4
400,001 บาท หรือมากกว่า	22	19.1
Min = 60,000 : Max = 700,000 : $\mu = 3.07E5$ : $\sigma = 1.341E5$		
<b>6. ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด</b>		
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	27	23.5
11-40 ไร่	79	68.7
41-70 ไร่	7	6.1
71 ไร่ หรือมากกว่า	2	1.7
Min = 1 : Max = 80 : $\mu = 22.81$ : $\sigma = 15.482$		



ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>7. ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรของตนเอง</b>		
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	36	31.3
11-40 ไร่	74	64.3
41-70 ไร่	4	3.5
71 ไร่ หรือมากกว่า	1	0.9
Min = 1 : Max = 80 : $\mu = 22.81$ : $\sigma = 15.482$		
<b>8. ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร</b>		
- ไม่มีพื้นที่เช่า	80	69.6
- มีพื้นที่เช่า	35	30.4
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	7	6.1
6 ไร่	16	13.9
7 ไร่	9	7.8
8 ไร่ หรือมากกว่า	3	2.6
Min = 2 : Max = 40 : $\mu = 4.52$ : $\sigma = 8.604$		
<b>9. จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน</b>		
2 คน หรือน้อยกว่า	65	56.5
3-5 คน	48	41.7
6 คนหรือมากกว่า	2	1.8
Min = 1 : Max = 8 : $\mu = 2.68$ : $\sigma = 1.128$		
<b>10. จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน</b>		
<b>10.1 ชาย</b>		
- ไม่มี	1	0.9
- มี	114	99.1
1 คน	63	54.8
2 คน	34	29.6
3 คนหรือมากกว่า	17	14.7
Min = 1 : Max = 5 : $\mu = 1.62$ : $\sigma = 0.844$		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>10.2 หญิง</b>		
- ไม่มี	15	13.0
- มี	100	87.0
1 คน	80	69.6
2 คน	17	14.8
3 คนหรือมากกว่า	3	2.6
Min = 1 : Max = 3 : $\mu = 1.07$ : $\sigma = 0.617$		

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาสภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
ปรากฏผลดังนี้

**1.2.1 การประกอบอาชีพหลักของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** จากการศึกษาพบว่า  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.5 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ร้อยละ 11.3 ประกอบ  
อาชีพ รับราชการ และร้อยละ 6.1 เท่ากัน คือ ค้าขาย และรับจ้าง

**1.2.2 การประกอบอาชีพเสริมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** จากการศึกษาพบว่า  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.4 ประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ ค้าขาย เกษตรกรรม  
และรับจ้าง และร้อยละ 29.6 ไม่มีอาชีพเสริม

**1.2.3 รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือนปี** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 46.1 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 39.1 มีรายได้  
ภาคการเกษตร ช่วง 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 12.2 มีรายได้ภาคการเกษตร น้อยกว่า 50,001  
บาท และร้อยละ 2.6 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 400,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้ภาค  
การเกษตรเฉลี่ย 203,000 บาท

**1.2.4 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนปี** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัคร  
เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 34.8 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 19.1 มีรายได้  
ภาคการเกษตร น้อยกว่า 50,001 บาท ร้อยละ 16.5 มีรายได้ภาคการเกษตร ช่วง 200,001-400,000  
บาท และร้อยละ 29.6 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย  
106,000 บาท

**1.2.5 รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนปี** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 57.4 มีรายได้รวมทั้งหมด 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 23.5 มีรายได้รวมทั้งหมด 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 19.1 มีรายได้รวมทั้งหมด 400,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีรายได้รวมทั้งหมด เฉลี่ย 307,000 บาท

**1.2.6 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 68.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 11-40 ไร่ ร้อยละ 23.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 10 ไร่ หรือน้อยกว่า ร้อยละ 6.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 41-70 ไร่ และร้อยละ 1.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 71 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 22.81 ไร่

**1.2.7 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 64.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 11-40 ไร่ ร้อยละ 31.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 10 ไร่ หรือน้อยกว่า ร้อยละ 3.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 41-70 ไร่ และร้อยละ 0.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 71 ไร่ หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 22.81 ไร่

**1.2.8 ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.6 ไม่มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร ร้อยละ 13.9 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 6 ไร่ ร้อยละ 7.8 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 7 ไร่ ร้อยละ 6.1 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 5 ไร่ หรือน้อยกว่า และร้อยละ 2.6 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 8 ไร่ หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 4.52 ไร่

**1.2.9 แรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน** จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 56.5 มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 2 คน หรือน้อยกว่า ร้อยละ 41.7 มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 3-5 คน ร้อยละ 1.8 มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 6 คน หรือมากกว่า โดยมีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.68 คน

#### **1.2.10 จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน**

1) จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นผู้ชาย จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 54.8 มีแรงงานผู้ชาย 1 คน ร้อยละ 29.6 มีแรงงานผู้ชาย 2 คน ร้อยละ 14.7 มีแรงงานผู้ชาย 3 คนหรือมากกว่า ร้อยละ 0.9 ไม่มีแรงงานผู้ชาย โดยมีแรงงานด้านการเกษตรที่เป็นผู้ชายเฉลี่ย 1.62 คน

2) จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นผู้หญิง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 69.6 มีแรงงานผู้หญิง 1 คน ร้อยละ 14.8 มีแรงงานผู้หญิง 2 คน ร้อยละ 13.0 ไม่มีแรงงานผู้หญิง ร้อยละ 13.0 มีแรงงานผู้หญิง 3 คนหรือมากกว่า โดยมีแรงงานด้านการเกษตรที่เป็นผู้หญิงเฉลี่ย 1.07 คน

**1.3 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน** ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม /สถาบันเกษตรกร การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การตัดสินใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การศึกษาดูงานด้านการเกษตรหลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่าง ๆ การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม</b>		
- ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	21	18.3
- มี*	94	81.7
กำนัน	1	0.9
คณะกรรมการหมู่บ้าน	52	45.2
สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล	15	13.0
ผู้ใหญ่บ้าน	14	12.2
ประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ	30	26.1
อสม.	16	13.9
<b>2. การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่น</b>		
- ไม่เป็น	42	36.5
- เป็น*	73	63.5
อาสาสมัครปศุสัตว์	17	14.5
ประมงอาสา	7	6.0
อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	12	10.3
ผู้แทนเกษตรกร	26	22.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=115

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	0	0.0
หมอดินอาสา	24	20.5
อาสาสมัครชลประทาน	3	2.6
อาสาสมัครสหกรณ์	8	6.8
อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	5	4.3
อาสาสมัครฝนหลวง	0	0.0
เกษตรหมู่บ้าน	30	25.6
เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	0	0.0
อาสาสมัครชวานาชั้นนำ	6	5.1
อาสาสมัครยางพารา	4	3.4
<b>3. การปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมาแล้ว เป็น</b>		
<b>ระยะเวลา (ปี)</b>		
1 ปี	16	13.9
2 ปี	27	23.5
3 ปี	28	24.3
4 ปี	44	38.3
Min = 1 : Max = 4 : $\mu = 2.87$ : $\sigma = 1.080$		
- ไม่เป็น	15	13.0
- เป็น	100	87.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	3.5
วิสาหกิจชุมชน	22	19.1
กลุ่มเกษตรกร	16	13.9
กลุ่มลูกค้า ธกส.	49	42.9
สภาเกษตรกร	22	19.1
กลุ่มอาชีพเกษตร	48	41.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N=115		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>5. การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน</b>		
สมัครเองกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ	7	6.1
ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ	99	86.1
ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	9	7.8
<b>6. สาเหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน</b>		
มีอาชีพทางการเกษตร	102	88.3
ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร	79	68.7
ต้องการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ทางการเกษตร	74	64.3
<b>7. การเข้ารับการอบรม หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน</b>		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	15	100.0
<b>8. การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน</b>		
ไม่เคย	45	39.1
เคย	70	60.9

\*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.3.1 การดำรงตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 81.7 มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 45.2 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 26.1 มีตำแหน่งเป็นประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ ร้อยละ 13.9 มีตำแหน่งเป็น อสม. ร้อยละ 13 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ร้อยละ 12.2 มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 0.9 มีตำแหน่งเป็นกำนัน และร้อยละ 18.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

1.3.2 การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 63.5 เป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ ร้อยละ 25.6 เป็นเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 22.2 เป็นผู้แทนเกษตรกร

ร้อยละ 20.5 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 14.5 เป็นอาสาปศุสัตว์ ร้อยละ 10.3 เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ร้อยละ 6.8 เป็นอาสาสมัครสหกรณ์ ร้อยละ 6.0 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 5.1 เป็นอาสาสมัครชวานาขั้นนำ ร้อยละ 4.3 เป็นอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 3.4 เป็นอาสาสมัครยางพารา ร้อยละ 2.6 เป็นอาสาสมัครชลประทาน และร้อยละ 36.5 ไม่เป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ

1.3.3 การปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 38.3 ปฏิบัติงานมาแล้ว 4 ปี ร้อยละ 24.3 ปฏิบัติงานมาแล้ว 3 ปี ร้อยละ 23.5 ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี ร้อยละ 13.9 ปฏิบัติงานมาแล้ว 1 ปี โดยปฏิบัติงานมาแล้วเฉลี่ย 2.87 ปี

1.3.4 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 87.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 42.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 41.7 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตร ร้อยละ 19.1 เท่ากัน เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกสภาเกษตรกร ร้อยละ 13.9 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 3.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 13.0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

1.3.5 การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 86.1 ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ ร้อยละ 7.8 ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 6.1 สมัครเองกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.3.6 สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 88.3 มีอาชีพทางด้านการเกษตร ร้อยละ 68.7 ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกร ในด้านการเกษตร และร้อยละ 64.3 ต้องการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร

1.3.7 การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมดเคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.3.8 การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 60.9 เคยได้รับการศึกษาดูงานด้านการเกษตร ได้แก่ การศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 39.1 ไม่เคยได้รับการศึกษาดูงานด้านการเกษตร

ตารางที่ 4.4 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ

N = 115

ประเด็น	ระดับการรับทราบข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ )	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. วิทยุ	0 (0.0)	15 (13.0)	59 (51.3)	40 (34.8)	1 (0.9)	2.77 (0.680)	ปานกลาง
2. โทรทัศน์หลัก (ฟรีทีวี)	9 (7.8)	62 (53.9)	30 (26.1)	14 (12.2)	0 (0.0)	3.57 (0.806)	มาก
3. โทรทัศน์ดาวเทียม	0 (0.0)	40 (34.8)	29 (25.2)	38 (33.0)	8 (7.0)	2.88 (0.975)	ปานกลาง
4. หอกระจายข่าว	1 (0.9)	22 (19.1)	43 (37.4)	39 (33.9)	10 (8.7)	2.70 (0.910)	ปานกลาง
5. วิทยุชุมชน	0 (0.0)	24 (20.9)	48 (41.7)	29 (25.2)	14 (12.2)	2.71 (0.934)	ปานกลาง
6. อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	17 (14.8)	14 (12.2)	35 (30.4)	49 (42.6)	1.99 (1.072)	น้อย
7. หนังสือพิมพ์	0 (0.0)	18 (15.7)	52 (45.2)	36 (31.3)	9 (7.8)	2.69 (0.831)	ปานกลาง
8. วารสารทางการเกษตร	1 (0.9)	14 (12.2)	56 (48.7)	41 (35.7)	3 (2.6)	2.73 (0.741)	ปานกลาง
9. เอกสารของหน่วยงานราชการ	1 (0.9)	24 (20.9)	52 (45.2)	36 (31.3)	2 (1.7)	2.88 (0.785)	ปานกลาง
<b>รวมเฉลี่ยทั้งหมด</b>						<b>2.77 (0.86)</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาพบว่า การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.77) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์หลัก (ฟรีทีวี) ระดับปานกลาง 7 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทาง



การเกษตรจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ดาวเทียม หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ วารสารทาง การเกษตร และเอกสารของหน่วยงานราชการ ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทาง การเกษตรจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ตารางที่ 4.5 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล

ประเด็น	ระดับการรับทราบข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)						ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร	49 (42.6)	36 (31.3)	30 (26.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.17 (0.816)	มาก	
2. ผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน /อบต.	29 (25.2)	35 (30.4)	41 (35.7)	10 (8.7)	0 (0.0)	3.72 (0.942)	มาก	
3. เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานอื่น	9 (7.8)	33 (29.6)	37 (31.3)	36 (31.3)	0 (0.0)	3.13 (0.951)	ปานกลาง	
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน	0 (0.0)	9 (7.8)	22 (19.1)	83 (72.2)	1 (0.9)	2.34 (0.634)	น้อย	
5. จากเพื่อนบ้าน	2 (1.7)	26 (22.6)	61 (53.0)	26 (22.6)	0 (0.0)	3.03 (0.725)	ปานกลาง	
6. ญาติพี่น้อง	0 (0.0)	42 (36.5)	39 (33.9)	32 (27.8)	2 (1.7)	3.05 (0.846)	ปานกลาง	
<b>รวมเฉลี่ยทั้งหมด</b>						<b>3.24 (0.82)</b>	<b>ปานกลาง</b>	

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาพบว่า การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และผู้นำหมู่บ้าน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน/อบต. ระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่รัฐ จากหน่วยงานอื่น

จากเพื่อนบ้านและจากญาติพี่น้อง ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตร จากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน

ตารางที่ 4.6 การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม

N=115

ประเด็น	ระดับการรับทราบข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)						ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย (σ)	
1. การฝึกอบรม	13 (11.3)	42 (36.5)	54 (47.0)	6 (5.2)	0 (0.0)	3.54 (0.764)	มาก
2. การฟังการบรรยาย	10 (8.7)	47 (40.9)	56 (48.7)	2 (1.7)	0 (0.0)	3.57 (0.677)	มาก
3. การประชุม	16 (13.9)	59 (51.3)	34 (29.6)	6 (5.2)	0 (0.0)	3.74 (0.762)	มาก
4. การสัมมนา	4 (3.5)	24 (20.9)	47 (40.9)	40 (34.8)	0 (0.0)	2.93 (0.835)	ปานกลาง
5. การทัศนศึกษาดูงาน	1 (0.9)	11 (9.6)	70 (60.9)	28 (24.3)	5 (4.3)	2.78 (0.711)	ปานกลาง
6. การฝึกปฏิบัติจริง	8 (7.0)	53 (46.1)	46 (40.0)	6 (5.2)	2 (1.7)	3.51 (0.776)	มาก
<b>รวมเฉลี่ยทั้งหมด</b>						<b>3.35 (0.75)</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาพบว่า การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม การฟังการบรรยาย การประชุม และการฝึกปฏิบัติจริง ระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การสัมมนา และการทัศนศึกษาดูงาน

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัคร  
เกษตรกรหมู่บ้าน

2.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัคร  
เกษตรกรหมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัคร  
เกษตรกรหมู่บ้าน

ประเด็น	เฉลย	ตอบถูก		ลำดับ ที่ตอบ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเป็นตัวแทน ของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน	(✓)	115	100.0	1
2. แจ็งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ต้องให้เกิดการระบาคอย่างรุนแรงจึงจะ สามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ได้	(✗)	51	44.3	11
3. การสำรวจพื้นที่ประสบภัย อาจจะไม จำเป็นต้องไปสำรวจจริงถ้าสามารถสอบถาม จากเกษตรกรในหมู่บ้านได้	(✗)	69	60.0	10
4. ชาวไร่พืชเศรษฐกิจ ไม่สามารถ ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ได้	(✗)	100	87.0	6

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	เฉลย	ตอบถูก		อันดับ ที่ตอบ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
5. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สามารถรับ ความช่วยเหลือจากภาครัฐแทนเกษตรกรได้	(X)	47	40.9	12
6. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรใช้เป็นฐานข้อมูล สำหรับตรวจสอบการให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติ	(✓)	98	85.2	7
7. การแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้านต้องทำอย่างฉับไว	(✓)	107	93.0	3
8. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทางการเกษตรต้องกำหนดแผน การถ่ายทอดก่อนดำเนินการทุกครั้ง	(✓)	106	92.2	4
9. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่ การประสานงานการดำเนินกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้าน	(✓)	110	95.7	2
10. เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติหลังจาก ได้รับการช่วยเหลือต้องให้คำปรึกษา แนะนำอาชีพระยะสั้นแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ	(✓)	110	95.7	2
11. การช่วยเหลืองานสำรวจข้อมูลเฉพาะ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น	(X)	69	60.0	10
12. การประสานงานต้องประสานเฉพาะ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้วยกันเท่านั้น	(X)	98	85.2	7
13. การทำประชาคมหมู่บ้าน อาจจะไม่ จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน	(✓)	88	76.5	8

N=115

### ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการปฏิบัติงานและความคิดเห็นต่อการ ปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.9 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร

N=115

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็น			ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน		
	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย
1. การช่วยประชาสัมพันธ์ ภารกิจกระทรวงเกษตรฯ	3.87	(0.570)	มาก	3.65	(0.726)	มาก
2. การรายงานข้อมูล การเกษตรของหมู่บ้านฯ	3.79	(0.504)	มาก	3.53	(0.612)	มาก
3. การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร	3.90	(0.635)	มาก	3.80	(0.565)	มาก
4. การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ รับขึ้นทะเบียน ทพศ.	3.93	(0.680)	มาก	3.82	(0.610)	มาก
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>3.87</b>	<b>(0.597)</b>	<b>มาก</b>	<b>3.70</b>	<b>(0.628)</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดเก็บข้อมูล เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็นในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย คือ 3.87 และ 3.70 ได้แก่ ประเด็น การช่วยประชาสัมพันธ์ตามภารกิจหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ การรายงานข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.10 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา  
การเกษตรฯ

N=115

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็น			ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน		
	ค่าเฉลี่ย	( $\sigma$ )	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	( $\sigma$ )	ความหมาย
1. การร่วมเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประจำหมู่บ้าน	3.87	(0.755)	มาก	3.74	(0.663)	มาก
2. การร่วมพิจารณาการ จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ประจำหมู่บ้าน	3.80	(0.775)	มาก	3.59	(0.674)	มาก
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>3.84</b>	<b>(0.765)</b>	<b>มาก</b>	<b>3.67</b>	<b>(0.669)</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่า การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรฯ เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็นในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย คือ 3.84 และ 3.67 ได้แก่ ประเด็น การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน และการร่วมพิจารณาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.11 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

N=115

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็น			ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน		
	ค่าเฉลี่ย	( $\sigma$ )	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	( $\sigma$ )	ความหมาย
1. การรวบรวม/จัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาใน การประกอบอาชีพด้าน การเกษตรในหมู่บ้าน	3.83	(0.611)	มาก	3.75	(0.575)	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N=115

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็น		ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน			
	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย
2. การเสนอปัญหาและ ความต้องการของเกษตรกร ในหมู่บ้าน	3.81	(0.712)	มาก	3.59	(0.674)	มาก
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>3.82</b>	<b>(0.662)</b>	<b>มาก</b>	<b>3.67</b>	<b>(0.625)</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาพบว่า การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไข  
ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็นในบทบาทหน้าที่ของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย คือ 3.82 และ 3.67 ได้แก่ ประเด็น การ  
รวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรในหมู่บ้าน และ  
การเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.12 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน  
ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

N=115

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็น		ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน			
	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย	(σ)	ความหมาย
1. การรายงานข้อมูล ผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ	3.97	(0.907)	มาก	3.77	(1.029)	มาก
2. การเฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืช ระบาด	3.90	(0.725)	มาก	3.34	(0.867)	ปานกลาง
<b>เฉลี่ยรวม</b>	<b>3.94</b>	<b>(0.816)</b>	<b>มาก</b>	<b>3.56</b>	<b>(0.948)</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษาพบว่า การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความ จำเป็นในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน จริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย คือ 3.94 และ 3.56 ได้แก่ ประเด็น การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ และการเฝ้าระวัง และแจ้งเตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาด

ตารางที่ 4.13 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

N = 115

หน่วยงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>1. กรมปศุสัตว์</b>		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	115	100.0
<b>2. กรมพัฒนาที่ดิน</b>		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	115	100.0
<b>3. กรมประมง</b>		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	115	100.0
<b>4. กรมชลประทาน</b>		
ไม่เคย	69	60.0
เคย	46	40.0
<b>5. กรมการข้าว</b>		
ไม่เคย	75	65.2
เคย	40	34.8
<b>6. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร</b>		
ไม่เคย	115	100.0
เคย	0	0.0



ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 115

หน่วยงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<b>7. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์</b>		
ไม่เคย	73	63.5
เคย	42	36.5
<b>8. กรมส่งเสริมสหกรณ์</b>		
ไม่เคย	80	69.6
เคย	35	30.4
<b>9. สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปท.)</b>		
ไม่เคย	68	59.1
เคย	47	40.9
<b>10. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง</b>		
ไม่เคย	25	21.7
เคย	90	78.3
<b>11. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีฯ</b>		
ไม่เคย	83	72.2
เคย	32	27.8
<b>12. สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร</b>		
ไม่เคย	115	100.0
เคย	0	0.0
<b>13. กรมส่งเสริมการเกษตร</b>		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	115	100.0

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง และกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งหมด ร้อยละ 78.3 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ร้อยละ 40.9 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปท.) ร้อยละ 40.0 กรม

ชลประทาน ร้อยละ 36.5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ร้อยละ 34.8 กรมการข้าว ร้อยละ 30.4 กรมส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 27.8 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

#### ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

##### 4.1 ปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ระดับของปัญหา/อุปสรรค เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

N=115

ประเด็น	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)						ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย (σ)	
<b>1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล</b>							
<b>พื้นฐานด้านการเกษตร</b>							
<b>ของหมู่บ้าน</b>							
1.1 การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร	16 (13.9)	56 (48.7)	26 (22.6)	17 (14.8)	0 (0.0)	3.62 (0.904)	มาก
1.2 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานการรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร	7 (6.1)	35 (30.4)	56 (48.7)	17 (14.8)	0 (0.0)	3.28 (0.790)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=115

ประเด็น	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)						ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย (σ)	
1.3 การประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิ ประโยชน์คุณสมบัติของ เกษตรกร เอกสารสำคัญที่ ต้อง ใช้ และวัน เวลา สถานที่ ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	17 (14.5)	50 (42.7)	32 (27.4)	16 (13.7)	0 (0.0)	3.59 (0.907)	มาก
1.4 การตรวจสอบข้อมูล ย้อนกลับเบื้องต้นช่วย เจ้าหน้าที่ รับคำร้องและตรวจสอบ เอกสาร การขึ้นทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	2 (1.7)	56 (48.7)	34 (29.6)	23 (20.0)	0 (0.0)	3.32 (0.812)	ปานกลาง
1.5 การทำประชาคม เกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ	1 (0.9)	36 (31.3)	46 (40.0)	32 (27.8)	0 (0.0)	3.05 (0.793)	ปานกลาง
1.6 การช่วยคุ้มครองตรวจสอบ พื้นที่ ปลูกพืชเศรษฐกิจ	1 (0.9)	26 (22.6)	53 (46.1)	35 (30.4)	0 (30.4)	2.94 (0.753)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)						ค่าเฉลี่ย (σ)	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
N=115								
<b>2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>								
2.1 การรวบรวมข้อมูลในการ								ปานกลาง
จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	2	53	32	27	1	3.24		
	(1.7)	(46.1)	(27.8)	(23.5)	(0.9)	(0.864)		
<b>2.2 การเข้าร่วมเวทีการ</b>								
จัดทำ								ปานกลาง
แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล	4	31	48	31	1	3.05		
	(3.5)	(27.0)	(41.7)	(27.0)	(0.9)	(0.846)		
<b>3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้</b>								
<b>3.1 การประสานงาน</b>								
ถ่ายทอด								ปานกลาง
ความรู้	2	39	36	32	6	2.99		
	(1.7)	(33.9)	(31.3)	(27.8)	(5.2)	(0.950)		
<b>3.2 การประสานงานในการ</b>								
แก้ไขปัญหาของเกษตรกร								ปานกลาง
ในหมู่บ้าน	1	20	55	32	7	2.79		
	(0.9)	(17.4)	(47.8)	(27.8)	(6.1)	(0.832)		

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N=115

ประเด็น	ระดับของปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)						ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย (σ)	
<b>4. การติดตามสถานการณ์</b>							
<b>การเกษตรในหมู่บ้านฯ</b>							
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด	2 (1.7)	8 (7.0)	68 (59.1)	31 (27.0)	6 (5.2)	2.73 (0.741)	ปานกลาง
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ	7 (6.1)	21 (18.3)	49 (42.6)	32 (27.8)	6 (5.2)	2.92 (0.956)	ปานกลาง
4.3 การสำรวจพื้นที่ประสบภัย	15 (13.0)	35 (30.4)	23 (20.0)	32 (27.8)	10 (8.7)	3.11 (1.205)	ปานกลาง
4.4 การช่วยเหลือผู้ประสบภัย	14 (12.2)	36 (31.3)	22 (19.1)	34 (29.6)	9 (7.8)	3.10 (1.187)	ปานกลาง
<b>รวมเฉลี่ยทั้งหมด</b>						<b>3.12 (0.54)</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษา ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.12) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 12 ประเด็น ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร การตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสาร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การช่วยคุ้มครองตรวจสอบพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ การรวบรวมข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล การประสานงานถ่ายทอดความรู้ การประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคและ

แมลงศัตรูพืชระบาด การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจพื้นที่ประสบภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ

#### 4.2 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน

N=115

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	105	91.3
2. การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้ถูกต้อง	62	53.9
3. จัดสัมมนาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	42	36.5
4. การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล	76	66.1
5. การให้ความรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	32	27.8
6. การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน	28	24.3
7. ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและควรมีการเฝ้าระวังภัยทุกเดือน	27	23.5

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่า ร้อยละ 91.3 ให้มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 66.1 การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล ร้อยละ 53.9 การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 36.5 จัดสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 27.8 การให้ความรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 24.3 การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และร้อยละ 23.5 ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลกับธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและควรมีการเฝ้าระวังภัยทุกเดือน

#### 4.3 ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และบทบาทที่พึงประสงค์ จากการสนทนากลุ่ม

##### 4.3.1 ปัญหาในการดำเนินงาน

- 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ไม่มีความรู้ในการเก็บข้อมูลการเกษตร และเจ้าหน้าที่ไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดของโครงการหรือรายละเอียดของแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้เกิดความผิดพลาดและความล่าช้าในการทำงาน
- 2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การขัดแย้งระหว่างกรรมการกับ ออสม. ทำให้การเข้าร่วมการจัดทำแผนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการไม่มีจิตอาสาในการทำงาน
- 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ การขัดแย้งกับผู้นำท้องถิ่นทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการทำงานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน และการดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในบุคคลคนเดียว ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาการทำงานได้

##### 4.3.2 แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

- 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรมีการอบรมเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการหรือรายละเอียดของแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การบูรณาการร่วมกันเมื่อมีกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ โดยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าร่วมด้วย หรือเมื่อกิจกรรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วยเพื่อสร้างความสามัคคีและลดความขัดแย้งในพื้นที่

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรต่อไป และควรมีการนำไปทัศนศึกษาดูงานต่างพื้นที่บ้างเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการเฝ้าระวังและรายงานเหตุฉุกเฉินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องในรูปแบบเดียวกัน และควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

#### 4.3.3 บทบาทที่พึงประสงค์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ การลดความซ้ำซ้อนในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อแบ่งเบาภาระของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แสดงความคิดเห็นบ้างในการเสนอข้อมูลหรือปัญหาในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็น

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ จัดให้มีการอบรมการเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเบื้องต้นให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จัดให้มีการถ่ายทอดความรู้หรืออบรมเกี่ยวกับขั้นตอนการรายงานเหตุฉุกเฉินเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ เพื่อจะได้ช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้านได้ในเบื้องต้น เพื่อรักษาสีตึกให้กับเกษตรกรที่ควรได้รับความช่วยเหลือ



## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัยทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

##### 1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทาง เศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในงาน ส่งเสริมการเกษตร ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตร(4) ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

###### 1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 115 ราย โดยไม่สุ่ม ตัวอย่าง

###### 1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การประกอบอาชีพ (อาชีพหลัก อาชีพเสริม) รายได้ของครัวเรือน (รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานด้าน

การเกษตร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านอื่นๆ ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม /สถาบันเกษตรกร การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การตัดสินใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การศึกษาคุณงานด้านการเกษตรหลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่าง ๆ การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่าง 20 ราย เกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคล การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความจำเป็นของบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และปัญหา/อุปสรรค ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha of coefficient) เท่ากับ 0.750 0.720, 0.722, 0.877, 0.837 และ 0.954 ตามลำดับ

โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1.3 สรุปผลการวิจัย

#### 1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ

เพศ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 51.92 ปี การศึกษาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

#### 1.3.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การประกอบอาชีพหลัก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม รองลงมา คือ รับราชการ ค้าขายและรับจ้าง การประกอบอาชีพเสริมส่วนใหญ่ มีอาชีพเสริม คือ ค้าขาย รองลงมา คือ เกษตรกรรม และรับจ้าง รายได้ในภาคการเกษตร

ของครัวเรือน/ปี ส่วนใหญ่มีรายได้ในภาคการเกษตร ระหว่าง 50,001-200,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 203,000 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปี ส่วนใหญ่มีรายได้นอกภาคเกษตร ระหว่าง 50,001-200,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 106,000 บาท รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปี มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปี ระหว่าง 200,001-400,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 307,000 บาท ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด มีขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด 11-40 ไร่ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 22.81 ไร่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 11-40 ไร่ โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 18.30 ไร่ ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร โดยมีพื้นที่เฉลี่ย 4.52 ไร่ แรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.68 คน จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน โดยแยกเป็นผู้ชายเฉลี่ย 1.62 คน และผู้หญิง เฉลี่ย 1.07 คน

### 1.3.3 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

- 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ การเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมาเป็นประธาน/กรรมการกลุ่มต่างๆ อสม. สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน
- 2) การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นผู้แทนเกษตรกร หมอดินอาสา อาสาปศุสัตว์ อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี อาสาสมัครสหกรณ์ ประมงอาสา อาสาสมัครชวานาชี้นำ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครยางพารา และอาสาสมัครชลประทาน
- 3) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้วเป็นระยะเวลา 4 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 2.87 ปี
- 4) การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตร สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกสภาเกษตรกร สมาชิกกลุ่มเกษตรกร และ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 5) การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ รองลงมาได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และมีส่วนน้อยที่สมัครเองกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- 6) สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร รองลงมาต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร และส่วนน้อยต้องการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ทางการเกษตร

- 7) การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้งหมดเคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 8) การศึกษาคูงานด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ เคยได้รับการศึกษาคูงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตร
- 9) บทบาทหน้าที่ในด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์ ร้องลงมามีการอธิบายแบบฟอร์ม และมีการตรวจสอบความถูกต้อง
- 10) บทบาทหน้าที่ในด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่มีการร่วมเวทีประชาคม ร้องลงมามีการร่วมเวทีประชาคม มีการร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน และมีการเสนอข้อมูล/ปัญหา ของหมู่บ้านให้กรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 11) บทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีการประสานเชิญวิทยากร ร้องลงมามีการสำรวจความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นวิทยากรเอง
- 12) บทบาทหน้าที่ในด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์เร่งด่วน ส่วนใหญ่มีการเฝ้าระวังการเกิดภัยธรรมชาติและสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน ร้องลงมามีการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์เร่งด่วน และมีการร่วมติดตามการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 13) ระดับความถี่ในการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรับทราบข้อมูล อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์หลัก (ฟรีทีวี) ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ดาวเทียม หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ วารสารทางการเกษตร และเอกสารของหน่วยงานราชการ และระดับน้อย ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่ออินเทอร์เน็ต
- 14) ระดับความถี่ในการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรับทราบข้อมูล อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร และผู้นำหมู่บ้าน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/อบต. ระดับปานกลาง ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่รัฐ จากหน่วยงานอื่น จากเพื่อนบ้านและจากญาติพี่น้อง ระดับน้อย ได้แก่ การรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน

15) ระดับความถี่ในการรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การฝึกอบรม การฟังการบรรยาย การประชุม และการฝึกปฏิบัติจริง ระดับปานกลาง ได้แก่ การสัมมนา และการทัศนศึกษาดูงาน

### 1.3.4 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ข้อคำถามที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตอบ ได้ถูกต้องที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน 2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีหน้าที่การประสานงาน การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้าน 3) การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านต้องทำอย่างฉับไว

2) จำนวนข้อที่ตอบถูกเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.6 ตอบถูก 11-12 ข้อ รองลงมาร้อยละ 30.4 ตอบถูก 7-9 ข้อ โดยเฉลี่ยตอบถูก 9.30 ข้อ จากจำนวนคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

### 1.3.5 ความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) ระดับความจำเป็นของบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็น การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงาน จัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ การรายงานข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน การเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรค แมลงศัตรูพืชระบาด

2) ระดับการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ การรายงานข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืช

เศรษฐกิจ การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรใน หมู่บ้าน การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน การร่วมเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน การเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกรใน หมู่บ้าน และการรายงานข้อมูลผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ ระดับปานกลาง ได้แก่ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรค แมลงศัตรูพืชระบาด

### 1.3.6 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเคยได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มากที่สุด คือ กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรม ประมง และกรมส่งเสริมการเกษตร รองลงมา คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กรมชลประทาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมการ ข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์

### 1.3.7 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน

1) ระดับของปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดย ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน การรับขึ้น ทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร การตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำ ร้องและตรวจสอบเอกสาร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การทำประชาคมเกษตรกร ผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การช่วยสุ่มตรวจสอบพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ การรวบรวมข้อมูลในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ ตำบล การประสานงานถ่ายทอดความรู้ การประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด การเฝ้าระวังและแจ้งเตือน ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ การสำรวจพื้นที่ประสบภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และระดับมาก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสาร สำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการประชาสัมพันธ์ให้ เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ

## 2) ข้อเสนอแนะ โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เสนอให้มี

คำตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานสามารถไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง จัดสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การให้ความรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและควรมีการเฝ้าระวังภัยทุกเดือน

## 2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตรของอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผล ดังนี้

### 2.1 บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบระดับประถมศึกษา และปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมาแล้ว 4 ปี โดยเฉลี่ย 2.87 ปี ซึ่งต่างจาก สุธรรม ลิมพานิช (2551:75) พบว่า ประมงอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 8.23 ปี การเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ ซึ่งต่างจาก กัมพล แก้วมีสี (2545: 38) พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่สมัครมาทำหน้าที่อาสาปศุสัตว์เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านชักชวน การดำรงตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรหมู่บ้าน สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร

### 2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ซึ่งคำถามที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตอบได้ถูกต้องที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน 2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีหน้าที่การประสานงาน การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้าน และ เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติหลังจากได้รับ

การช่วยเหลือต้องให้คำปรึกษาแนะนำอาชีพพระยะสันแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ 3) การแก้ไขปัญหของเกษตรกรในหมู่บ้านต้องทำอย่างฉับไว

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกรในหมู่บ้านมีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเกษตร สามารถให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในกรณีเบื้องต้นเพื่อลดการสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรในระดับหนึ่ง

### 2.3 ความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการปฏิบัติงานและความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานจริงของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

**2.3.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็น การช่วยประชาสัมพันธ์ตามภารกิจหน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ การรายงานข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจะร่วมกับเจ้าหน้าที่จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรรวมถึงการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูล ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในหมู่บ้าน

**2.3.2 การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็น การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน และการร่วมพิจารณาการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจะรวบรวมปัญหาจากอาสาสมัครเกษตรกรและเกษตรกรในหมู่บ้านและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและนำข้อมูลที่ได้เสนอในที่ประชุมร่วมกับกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

**2.3.3 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน** อยู่ในระดับมาก ประเด็น การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพทางการเกษตรในหมู่บ้าน และการเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจะเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการถ่ายทอดเทคโนโลยีรวมถึงการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ทันทั่วถึง

**2.3.4 การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็น การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ซึ่ง



อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะให้ข้อมูลและแจ้งเดือนภัยธรรมชาติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานงานช่วยเหลือได้ถูกต้อง รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมประมง และกรมส่งเสริมการเกษตร

#### 2.4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง และมีการเสนอให้มีค่าตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ สุธรรม ลิมพานิช (2551: 76) เสนอแนะว่า ให้กรมประมงสนับสนุนปัจจัยการผลิตสนับสนุนค่าตอบแทน ให้กรมประมงจัดฝึกอบรมและทัศนศึกษาเพิ่มเติม การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ควรอธิบายแบบฟอร์มให้ชัดเจนเพื่อความถูกต้องในการเก็บข้อมูล สอดคล้องกับ วิภา พงศ์พัฒนานนท์ (2551: 100) เสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากนักส่งเสริมรุ่นเก่า เป็นนักส่งเสริมรุ่นใหม่ จากผู้นำสั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเป็นนักประสานที่ดี การฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง จัดสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การให้ความรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและควรมีการเฝ้าระวังภัยทุกเดือน

#### 2.5 ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และบทบาทที่พึงประสงค์ จากการสนทนากลุ่ม

##### 2.5.1 ปัญหาในการดำเนินงาน

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่มีความรู้ในการเก็บข้อมูลการเกษตร และเจ้าหน้าที่ไม่ได้ชี้แจงรายละเอียดของโครงการหรือรายละเอียดของแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้เกิดความผิดพลาดและความล่าช้าในการทำงาน

2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การขัดแย้งระหว่างกรรมการกับ อกม. ทำให้การเข้าร่วมการจัดทำแผนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการไม่มีจิตอาสาในการทำงาน

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ การขัดแย้งกับผู้นำท้องถิ่นทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และการทำงานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน และการดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในบุคคลคนเดียว ทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาการทำงานได้

### 2.5.2 แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรมีการอบรมเพื่อชี้แจงรายละเอียดของ โครงการหรือรายละเอียดของแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การบูรณาการร่วมกันเมื่อมีกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ โดยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเข้าร่วมด้วย หรือเมื่อกิจกรรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านก็ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมด้วยเพื่อสร้างความสามัคคีและลดความขัดแย้งในพื้นที่

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรต่อไป และควรมีการนำไปทัศนศึกษาดูงานต่างพื้นที่บ้างเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการเฝ้าระวังและรายงานเหตุฉุกเฉินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทราบ เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องในรูปแบบเดียวกัน และควรมีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

### 2.5.3 บทบาทที่พึงประสงค์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ การลดความซ้ำซ้อนในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อแบ่งเบาภาระของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ การให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แสดงความคิดเห็นบ้างในการเสนอข้อมูลหรือปัญหาในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็น

3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ จัดให้มีการอบรมการเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเบื้องต้นให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จัดให้มีการถ่ายทอดความรู้หรืออบรมเกี่ยวกับขั้นตอนการรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ เพื่อจะได้ช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้านได้ในเบื้องต้น เพื่อรักษาสิทธิ์ให้กับเกษตรกรที่ควรได้รับความช่วยเหลือ

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

##### 3.1.1 ข้อเสนอแนะต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหา/อุปสรรค การปฏิบัติงานในด้านการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์คุณสมบัติของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ ในการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ในระดับมาก

1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านควรมีจิตอาสา ในการช่วยเหลือเกษตรกรในหมู่บ้าน

2) ช่วยประชาสัมพันธ์ในเรื่องสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรควรได้รับการเสียสิทธิ์หากไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทันต่อเหตุการณ์

3) ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มทักษะให้กับตนเอง และสามารถถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้านได้

4) พัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในหมู่บ้านได้

##### 3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการค่าตอบแทนในการทำงาน กรมส่งเสริมการเกษตรควรมีค่าตอบแทนในการทำงานเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้มีการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง

3) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้จัดสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

4) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอยากให้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนางาน

### 3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของหน่วยงานต่าง ๆ โดยรวม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงาน แต่มีบางหน่วยงานที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่เคยได้รับการสนับสนุน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรต่อไป คือ

1) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตยาง ที่ได้ให้มีคุณภาพที่ดี ตรงตามความต้องการของตลาด การลดต้นทุนการผลิต

2) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้พื้นที่การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

3) กรมชลประทาน ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

5) กรมการข้าว ให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตข้าว การพัฒนาข้าวสายพันธุ์ใหม่ ๆ

6) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการสหกรณ์

### 3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าได้รับความร่วมมืออย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอบรม การทัศนศึกษาดูงาน ของ  
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน  
และเพิ่มพูนความรู้ในการทำงานให้ตรงตามวัตถุประสงค์



บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) *แนวทางการบริหารราชการกรมส่งเสริมการเกษตรตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2547-2550)* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) *คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) “ชัยบาดาล” คั่นคืนวันที่ 30 มีนาคม 2556  
<http://e-learning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html>
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) คั่นคืนวันที่ 8 เมษายน 2556  
<http://www.asakaset.doae.go.th./khowleage/2.pdf>
- กัมปภัช แก้วมีสี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชำนาญ เมืองทอง (2555) “บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิษฐ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ จุติชญาณี เปรมกิจ (2552) “บทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดิน ในจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2555) “การส่งเสริมการเกษตรในยุคไร้พรมแดน” อบรมเข้มเสริมประสบการณ์ มหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นที ขลิบทอง (2554) “การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา* หน่วยที่ 10 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิตย์ ประจงแต่ง (2548) “บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรี วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

- นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549) “รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร ตำบลที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัด เชียงใหม่ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร
- บุญตา ไล่เลิศ (2550) “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”  
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน  
ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2553) ประเภท คุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียน อาสาสมัคร เกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์
- ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร (2551) ค้นคืนวันที่ 26 เมษายน 2556  
จาก <http://www.asakaset.doae.go.th/knowledge/2.pdf>
- พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2552) “บทบาทอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทอง”  
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและ สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) “ราชบัณฑิตยสถาน 2546”
- ยุกติ สาริกะภูติ และบำเพ็ญ เขียวหวาน (2555) “การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา”  
ใน *ประมวลสาระชุดวิชา* หน่วยที่ 15 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์  
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) “ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร”  
กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ระเบียบรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) กรมส่งเสริมการเกษตร
- ราชบัณฑิตยสถาน (2532) ปทานุกรมสังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์
- วีณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551) “บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำตำบลในเขตภาคกลาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
- สินธร คำเหมือน (2550) “บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูและผู้บริหาร”  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุธรรม ลิมพานิช (2551) “ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของประมงอาสา” กลุ่มวิจัยและพัฒนา  
การถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง



- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช (2555) “เอกสารประกอบการอบรม อาสาสมัครเกษตร  
หมู่บ้าน (อกม.) โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)  
นครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช (2556 ก.) *แผนพัฒนาการเกษตร 2557*  
สำเร็จ กล่าวหาญ (2549) “สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น  
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี
- อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (2557) สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร  
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- อังกาบ กอศรีพร (2545) *สังคมวิทยาเบื้องต้น* เชียงใหม่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่



ภาคผนวก  
แบบสัมภาษณ์



## แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในงานส่งเสริมการเกษตร ของ อำเภอเมือง  
จังหวัดนครศรีธรรมราช

---

คำชี้แจง: โปรดเติมเครื่องหมาย  ลงใน  หรือเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 เพศ

ชาย  หญิง

1.2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

- |   |   |
|---|---|
| <input type="radio"/> ไม่ได้รับการศึกษา                     | <input type="radio"/> อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) |
| <input type="radio"/> ประถมศึกษา                            | <input type="radio"/> ปริญญาตรี                     |
| <input type="radio"/> มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า         | <input type="radio"/> อื่น ๆ (ระบุ).....            |
| <input type="radio"/> มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) |   |

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 การประกอบอาชีพ

2.2.1 อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

- เกษตรกรรม
- ค้าขาย
- รับจ้าง
- รับราชการ
- อื่นๆ ระบุ.....

2.2.2 อาชีพเสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ไม่มี
- มี
  - เกษตรกรรม
  - ค้าขาย
  - รับจ้าง
  - รับราชการ
  - อื่นๆ ระบุ.....

2.2 รายได้ของครัวเรือน (ภาคการเกษตร) จำนวน.....บาทต่อปี

รายได้จากการประกอบอาชีพ (นอกภาคการเกษตร) จำนวน.....บาทต่อปี

2.3 รายได้รวม.....บาท

2.3 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร รวมทั้งสิ้น..... ไร่

2.4 การถือครองที่ดิน

- เป็นของตนเองจำนวน ..... ไร่
- เช่าจำนวน.....ไร่
- อื่น ๆ (ระบุ).....

2.5 จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนจำนวน.....คน

- 1. ชาย จำนวน..... คน
- 2. หญิง จำนวน..... คน

3. ปัจจัยทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

3.1 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

- ไม่เป็น
- เป็น ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
  - กำนัน  ประธาน/กรรมการกลุ่มต่าง ๆ
  - คณะกรรมการหมู่บ้าน  อสม.
  - ผู้ใหญ่บ้าน  สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล
  - อื่นๆ (ระบุ).....

3.2 นอกจากเป็นอาสาสมัครหมู่บ้านแล้วท่านยังเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆหรือไม่

- ไม่เป็น
- เป็น ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- |   |  |
|---|--|
| <input type="radio"/> อาสาสมัครปศุสัตว์       | <input type="radio"/> อาสาสมัครชลประทาน              |
| <input type="radio"/> ประมงอาสา               | <input type="radio"/> อาสาสมัครสหกรณ์                |
| <input type="radio"/> อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี | <input type="radio"/> อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์        |
| <input type="radio"/> ผู้แทนเกษตรกร           | <input type="radio"/> อาสาสมัครฝนหลวง                |
| <input type="radio"/> เกษตรหมู่บ้าน           | <input type="radio"/> อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม |
| <input type="radio"/> เศรษฐกิจการเกษตรอาสา    | <input type="radio"/> อาสาสมัครชานาชั้นนำ            |
| <input type="radio"/> อาสาสมัครยางพารา        | <input type="radio"/> หมอдинอาสา                     |

3.3 ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

3.4 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกรหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ไม่เป็น
- เป็น ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- |   |  |
|---|--|
| <input type="radio"/> กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร | <input type="radio"/> กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. |
| <input type="radio"/> วิสาหกิจชุมชน       | <input type="radio"/> สภาเกษตรกร         |
| <input type="radio"/> กลุ่มเกษตรกร        | <input type="radio"/> กลุ่มอาชีพเกษตร    |
| <input type="radio"/> อื่นๆระบุ.....      |  |

3.5 ท่านเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้อย่างไร

- สมัครเองกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ
- ผู้นำชุมชนเป็นผู้คัดเลือกและเสนอชื่อ
- ได้รับการเสนอชื่อจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- อื่นๆ (ระบุ).....

3.6 สาเหตุที่ทำให้ท่านตัดสินใจเข้ามาเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีอาชีพทางการเกษตร
- ต้องการช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในด้านการเกษตร
- ต้องการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ทางการเกษตร
- อื่นๆ (ระบุ).....

3.7 การเข้ารับการอบรมหลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

- ไม่เคย  
 เคย.....ระบุ.....

3.8 การทำศนศึกษาดูงานด้านการเกษตรหลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

- ไม่เคย  
 เคย.....ระบุ.....

ท่านรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากสื่อใด	ระดับความถี่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. วิทยุ					
2. โทรทัศน์หลัก (ฟรีทีวี)					
3. โทรทัศน์ดาวเทียม					
4. หอกระจายข่าว					
5. วิทยุชุมชน					
6. อินเทอร์เน็ต					
7. หนังสือพิมพ์					
8. วารสารทางการเกษตร					
9. เอกสารของหน่วยราชการอื่นๆ					
10. อื่นๆ ระบุ.....					

## 3.13 ท่านรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคลใด

ท่านรับทราบข้อมูลทางการเกษตรจากบุคคลใด	ระดับความถี่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร					
2. ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.					
3. เจ้าหน้าที่รัฐ จากหน่วยงานอื่น					
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน					
5. จากเพื่อนบ้าน					
6. ญาติพี่น้อง					
7. อื่นๆ ระบุ.....					

## 3.14 การเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเกษตร

กิจกรรมด้านการเกษตร	ระดับความถี่				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การฝึกอบรม					
2. ฟังการบรรยาย					
3. การประชุม					
4. การสัมมนา					
5. การทัศนศึกษาดูงาน					
6. การฝึกปฏิบัติจริง					

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)

คำถาม	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของเกษตรกรแต่ละหมู่บ้าน		
2. แจ็งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ต้องให้เกิดการระบาดอย่างรุนแรงจึงจะสามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ได้		
3. การสำรวจพื้นที่ประสบภัย อาจจะไม่จำเป็นต้องไปสำรวจจริงถ้าสามารถสอบถามจากเกษตรกรในหมู่บ้านได้		
4. ข้าวไม่ใช่พืชเศรษฐกิจ ไม่สามารถขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ได้		
5. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน สามารถรับความช่วยเหลือจากภาครัฐแทนเกษตรกรได้		
6. ขึ้นทะเบียนเกษตรกรใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติ		
7. การแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านต้องทำอย่างฉับไว ไม่ปล่อยให้ปัญหาลุกลาม		
8. กระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ต้องกำหนดแผนการถ่ายทอดก่อนดำเนินการทุกครั้ง		
9. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีหน้าที่การประสานงานการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้าน		
10. เกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ หลังจากได้รับการช่วยเหลือ ต้องให้คำปรึกษาแนะนำอาชีพระยะสั้นแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ		
11. การช่วยเหลืองานสำรวจข้อมูลเฉพาะของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น		
12. การประสานงานต้องประสานเฉพาะอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้วยกันเท่านั้น		
13. การทำประชาคมหมู่บ้าน อาจจะไม่จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
14. การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ไม่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน		
15. อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเป็นตัวแทนของเกษตรกรในหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือเกษตรกรเมื่อเกิดปัญหา		





บทบาทหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่ได้รับมอบหมาย	ระดับความจำเป็น					ระดับการปฏิบัติงานจริงของ อคม.				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
9. การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้งฯ										
10. การเฝ้าระวัง และแจ้งเตือน ภัยโรคแมลงศัตรูพืชระบาด										

#### ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรค ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อยู่ในระดับใด

ประเด็น	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน					
1.1 การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์ คุณสมบัติ ของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ ในการรับขึ้น ทะเบียนเกษตรกร					
1.2 การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสาร หลักฐาน การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร					
1.3 การประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่องสิทธิประโยชน์ คุณสมบัติ ของเกษตรกร เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ และวัน เวลา สถานที่ ในการขึ้น ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ					
1.4 การตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและ ตรวจสอบเอกสาร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ					
1.5 การทำประชาคมเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ					
1.6 การช่วยส่งเสริมตรวจสอบพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ					

ประเด็น	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน</b>					
2.1 การรวบรวมข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
2.2 การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล					
<b>3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน</b>					
3.1 การประสานงานถ่ายทอดความรู้					
3.2 การประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
<b>4. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</b>					
4.1 การเฝ้าระวัง และ แจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด					
4.2 การเฝ้าระวัง และ แจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ					
4.3 การสำรวจพื้นที่ประสบภัย					
4.4 การช่วยเหลือผู้ประสบภัย					

## 4.2 ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงาน

ประเด็น	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน(ทะเบียนเกษตรกร และทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูก พืชเศรษฐกิจ	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
2. การร่วมกับกรรมการ หมู่บ้านและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
3. การประสานในการถ่ายทอด ความรู้และแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้าน	<p>.....</p> <p>.....</p>
4. การติดตามสถานการณ์ การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
5. อื่น ๆ	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

### ประเด็นสนทนากลุ่ม

#### 1. ปัญหาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีอะไรบ้าง

1.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล .....

.....  
.....

1.2 ด้านการจัดทำแผน .....

.....  
.....

1.3 ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ .....

.....  
.....

1.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน .....

.....  
.....

#### 2. แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ควรทำอย่างไร

2.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล .....

.....  
.....

2.2 ด้านการจัดทำแผน .....

.....  
.....

2.3 ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ .....

.....  
.....

2.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน .....

.....  
.....

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อย่างไร

3.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล .....

.....

.....

3.2 ด้านการจัดทำแผน .....

.....

.....

3.3 ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ .....

.....

.....

3.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน .....

.....

.....

4. บทบาทที่พึงประสงค์ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ควรจะมีบทบาทอย่างไร

4.1 ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล .....

.....

.....

4.2 ด้านการจัดทำแผน .....

.....

.....

4.3 ด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ .....

.....

.....

4.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน .....

.....

.....

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกัญฉนิดา บุญยิ่ง
วัน เดือน ปีเกิด	11 เมษายน 2520
สถานที่เกิด	อำเภอสีหิงพระ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจเกษตร (วทบ.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะเกษตรศาสตร์บางพระ ปีการศึกษา 2543
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

